

მხანავენი

ორკვირამლი პოლიტიკური, ეკონომიკური და ლიტერატურული ჟურნალი.

ჰმირა 27 მანისი
1928 წელი

ჟურნალში ხელის მოწერა მიიღება

გაზეთ „კომუნისტის“ მთავარ კანტორაში, ტფილისი რუსთაველის კრისტაპეტა, № 34. ჟურნალში მოსათესებელი წერალები უნდა გა- მითავსებოდეს შუამდგომელ მასმართველ ტელეგრაფულაქციის მე- ზეობაში—პეტროპოლისში.

№ 69 (17)

ჟურნალის შინაარსი

შახტის რაიონის მავნებლები — ნ. ელიაძე; უდიდესი შედეგები — ს. ელიაძე; კიდევ ნოე ჟორდანიასა და ირ. წერეთლის პოლიტიკის გამო — ყარბიზი; რევოლუციონერების ბელადები დამიზნის სამხატურში — ენი; მომავალი საზოგადოების ახალი ქალი — ლეო მეგვლიაძე; რა უნდა ვაკეთოთ სოფლად არღადებებზე — ა. ვადაშვილი; მასწავლებელი აბხ. მასწავლებლებს — გიორგი ბოკერია; მივი-

ლოთ საქართველოს რევოლუციონერები — ვაჟა-ფშაველას; ქალთა საკითხის გამო ჩვენში—ნიკოლოზ კვეციანი; პარიზელი „ახ. სოც.-დემოკრატიის“ ს. იდოლოვები და ჩვენ — შოთა გოგუა; მოგონება—ლექსი — ლიდა მეგრელიძე; „გაყოს ხიზნები“ — მიხეილ ჯავახიშვილისა—სიო ჰანტურთვილი; თეატრი და რევოლუცია— ვახტანგ მარკიანი.

შახტის რაიონის მავნებლები

„მრევლობის მავნებლები“ ეს ახალი თერმინი შემოიჭრა ახალ ცხოვრებაში ძველი რეჟიმიდან და ძველი იდეოლოგიიდან.

წინეთ სიტყვა მავნებლის გაგონებაზე ჩვენ წარმოვიდგინოთ სოფლის მეურნეობის მავნებლები— მხეცი, ნადირის, მჭერის და ქვეწარმავალთა სახით.

ახლა კი ვდგევართ ფაქტის წინაშე და ვხედავთ ადამიანებს, ადამიანთა კრებულებს, კრებულს უშუალოდ კვაკალიფიკაციის ხალხისა, რომელსაც მინდად აუღია და ხელბათი გადაუქცევია მრევლობის მავნებლობა.

კავშირის უზენაესი სასამართლოს წინაშე წამდგარა 53 ინჟინერი, ტექნიკოსი და სხვა სპეციალისტები, რომელნიც თითქმის ათ წლის განმავლობაში აწარმოებდნენ თავის მანქანა და ბოროტ „მოღვაწეობას“ შახტის ქვა-ნახშირის მრეწველობაში და მთი ხელს უშლიდნენ მთელი კავშირის მრეწველობის განვითარებას. ფარადენ და მალავდენ ხელისუფლებისაგან საუკეთესო რაიონებს, ავუქებდნენ მალარობებს, ავდიანდნენ დამუშავების წარმოებას, იმუშავებდნენ სახარალო მალარობებს, უღებდნენ და დგამდნენ უფარვის, ან დაძველებული სისტემის მანქანებს და სხვა დასებას.

და ამ დროს საბჭოთა კავშირის მეურნეობა განიცდიდა სათბობი მასალის დეფიციტს და მის სიძვირს, რაც ხელს უწყობდა საზოგადოთა მრევლობის პროდუქციის გაძვირებას ხელს უწყობდა აგრეთვე სსოფლო მეურნეობისა და მრევლობის წარმოებაში ფასების დაზოგებას და სხვა. აქედან სჩანს, რადენადა დიდია ამ მავნებლების მიერ ჩვენის სახალხო მეურნეობისათვის მიყენებული ზარალი, აშკარაა, რომ იგი არ განისაზღვრება მარტო შახტისა და ლონის რაიონის მრევლობით. ეს იყო მანებლობა მთელი კავშირის მასშტაბით. ამის სასტიკი ეთანხმება ის მონებებიც, რომელიც ბოროტმოქმედებს ჰქონდათ დასმუ-

ლი. მათი მიზანი იყო დაეცათ და შეენახად წინანდელი პარტიზონებისათვის მათი კონება, ისე, რომ საბჭოთა ხელისუფლებას, საბჭოთა მეურნეობას არ გაეხმარა მიწის წიაღში მოქცეული სიმდიდრე. უნდა შეენახად იმ დროდინ, ანან საბჭოთა ხელისუფლება დეცემოდა, რასაც სებადასება ანგარიშით ახლო მომავალში მოელოდნენ. გადატრიალების იმედს ამყარებდნენ, როგორც უტყუარის ინტერვენციას, აგრეთვე ეკონომიკურ გათულებებზე. ამ უკანასკნელს კი, როგორც დაინახეთ, თითოხავე ენერგიულად აწყობდნენ ხელს.

ბრალდების მთავარი დებულებები და კონკრეტული წყევლებული ბრალდებებიც საყვებით სამართლიანად სცნო 16 კაცმა, 14 კი ნაწილობრივ. აშკარაა, რომ ბრალდება საფუძვლიანია და ზაგირიების ექვე მის შესაბამის სრულიად უნადაგაო. ამას კიდევ უფრო ნათელყოფს სასამართლოს პროცესი, რომელიც საჯარო წარმოების და რომელსაც წარმოებთან თითქმის მთელი ეგრების და ამერიკის პრესის სწრაზობადაცნებენ. ასეთ პროცესში ყველაფერი ყოველმხრივ ჩვენება გაუმუქებული. ამგვარად კი გვიანტერესებს თვით ამ დანაშაულები ფსიხოლოგია. მათი მანოძრავებელი მოტივები და ამაზე გვიანდ შეგვიერთო მკითხველის ყურადღება.

ჩვენ იმ თავივით გვიკვირდებოდით იმ ვაროებას, რომ ამ ბოროტ საქმეში ისეთი ელემენტები გამოდგნენ მკითხველთა და ხელმძღვანელებთან რომელთაც ეროი მზარით ყველაზე მეტი შესაძლებლობა და საშუალება ჰქონდათ სწორად და იფასებებთან საბჭოთა ხელისუფლების მოღალათობა და საბჭოთა სისტემის მეურნეობის ხაზი, და რომელთაც მეორე მხრით, ყველაზე მეტი დროით და ყურადღებით ეკიდებოდა იგივე ხელისუფლებამ, ესენი არიან: ინჟინრები, ტექნიკოსები, ეკონომისტები და მეურნეობის და-

რგში მომუშავე სპეციალისტები. ვაკეირებდა და ეხლაც ვაკეირებს მათი ამ ბოროტ ზღვრამ. დასაშვებია, რომ მათ აქმყოფილებს საბჭოთა სასტუმრო, მაგრამ აქედან პირდაპირ მათებლობამდე მისვლა წარუბედურებული უნდა ყოფილიყო. განა თვითმართბელნი დონის ყველა ინჟინერი კმაყოფილი იყო ფორდალურ-ახანაურული დიქტატორით ამ შეწყველობაში გაბატონებულ მურეთსუთილ სისტემით?

რა თქმა უნდა ახა, პირიქით, ჩვენ ვიცით, რომ მათ შორის ბევრი იყო მამხინელი რეჟიმის მუშაობებელი მტერი. ბევრი მათგანი, თუ გნებავთ, დიდი უმრავლესობა; პირდაპირ თანამგრძობნი და ხელის შეშლისთვის იყო რეჟიმის წინააღმდეგ მებრძოლ კლემენტებსა და მიუტედავად ამისა, არცერთი მათგანი არ მისულა იმ დასკვნამდე, რომ რეჟიმთან ბრძოლის დროს დასაშვებია ეწინააღმდეგო მუშაობის განადგურება, მისთვის ენების მიყენება. და ეს იმ დროს, როცა სახელმწიფო აპარატს 30 ათასი აწინაურების მეთაურობის ქვეშ იყო და პირველ ყოვლისა მათ ინტერესს ემსახურებოდა. მაშინ ყველას ესმოდა, რომ ასეთი მოქმედება მთელი სახალხო მუყარაობის და ხალხის ინტერესების მარტოვლობა იქნებოდა და არა მარტო რეჟიმისა.

ახათ უნდა შეცლილიყო ეს შეგნება დღეს, როცა სახელმწიფოს მართვა განიცხადება გადასვლით მრავალმილიონიან მუშებისა და გლეხების ხელში. რომელიც წინა უძღვის მილიონზე მეტი წევრისა და მოწინავე მშრომელთა პარტია? განა იმავე ინტენიობა, იმავე ეკონომისტება და სხვა სპეციალისტებს სხვაზე უკეთ არ აციან, რომ კავშირის საზღვრებში მასახლე ხალხების, მშრომელთა მასების მთავარი უხედურება, უხედურება მიღებული მექანიკრობით, მდგომარეობა კავშირის ეკონომიკურ ჩამორჩეობაში განა დასაშვებია, რომ ხალხის ვულშემატყვიანობა, მისი ინტერესების მოსამსახურებო თავის ჩამოვარება წარუკეთ აქ დაიწყოს მათებლობა? მით უმეტეს არა, რომ ჩვენი დღევანდელი წყობილების ეს მხარე ყველაზე უფრო მტკიცეა ობიექტურად და ყველაზე უფრო მისაღები სუბიექტურად.

მაშ რაშია საშუა? ჩვენ ვგვიჩნია, რომ მთავარი საფუძველი აღმოჩინელი ბოროტმოქმედების არის თვითი იმ პრო-

ცესის სიდიადე. რომელიც ეხლა ხდება კავშირში და რომელიც თანდათან მცირდება. ახლანდელი ცვლილება, ახლანდელი გარდაცვლა მეტად დრამა მისი საბოლოოდ განმტკიცება სამუდამოთა უსპობის იმედებს ძველის ბოროტ-ფაილკებს და ისინიც არიან არა ზოგადენ, არ ერიდებიან არაერთარ საშუალებებს ოღონდ არ უკლებია შემოხარბიან-ლონ ისტორიის ჩარბი. ესა ძველი მებატობობობ, რომელიც თავი ეხლა სხელმწიფოს წყობილების დასმარბობით ხელში ჩაიგდეს ხალხის სიმღღობ და ვერ ურავდებინა ამ გემრეილი ლეკების სამუდამო დაკარგება. მათთვის ხალხის ინტერესები არც წინეთ იყო საინტერესო, როცა მათი მეგობარი და მოწყალე ხელისუფლება ბატონობდა და მით უმეტეს ნაკლები ფასი აქის ამ ინტერესს დღეს, როცა ხალხის მათ ანტიკობის, მათ მუშაობებელ მტერს მიიღობ ქვეყნის მართვა-გამგებობა. ეს პატრონიები წარმოადგენენ სასიკვდილოდ გამზადებულს და განწირულ მწერებს, რომე-ღონიც სიკვდილის წინ უფრო მწერად იტბინებინან. და იმამთ შესძლეს რამდენიმე ათეული ინჟინერისა და სხვა სპეციალისტების ხელში ჩაგდება და მათი მთავი მიზნებისთვის გამოყენება. ჩვენ იტყვიან და ღრმად ვართ დარწმუნებულნი, რომ ეს რამდენიმე ათეული კაცი, რომელიც დღეს ასამალოებენ, სრულიად არ წარმოადგენენ ჩვენს ინტერესებს და საზოგადოთ მუყარაობის სპეციალისტებს. პირიქით ისინი არანა ულბრის წევრები ამ კორპორაციისა და ამტომაც ბრუნვა მთავან პირი კავშირის ყველა მუშა-კებაში.

დღი და მძიმეა მათი ბოროტმოქმედება. დღია წარალა. რომელიც მათ მიყენებს კავშირის მუყარაობის, მაგრამ კიდევ ურო დღია ის გულსწყობი და წაწი, რომელიც მათ დაიბნეობის არა თუ ფართო მშრომელ მასებში... არამედ თითო კოლეგებში.

ჩვენ იმებს ვაგაფთხებთ, რომ ის ახალი ტურდინი, რომელიც წერილის დასწყისში მოვიყვანეთ, მაღლ დაიწყებული იქნება ჩვენს საზოგადოებრივობაში, იგი ჩამოშორდება ადამიანის სახელს და ისევ დაუბრუნდება მწერებს, კია-ღობებს. მზეცებს და ნადირებს. ამას შესძლებენ საბჭოთა მუყარაობის შეგნებელი მუშაკები.

6. ელივა.

უ დ ი დ ე ს ი ე შ ე დ მ ე ბ ი

მიმდინარე წელი სამართლიანად შეიძლება ჩაითვალოს საბარლამენტო არჩევნების პერიოდით. ვინაიდან წელს პარლამენტის არჩევნები ჩატარდა ოთხ დიდ სახელმწიფოში: იაპონიაში, საფრანგეთში, პოლონეთში და გერმანიაში. მიმდინარე შეზღუდული თვისა პალატის არჩევნები უნდა მოხდეს აუოდნე ინგლისში. ამბობდა ხუთ დიდ სახელმწიფოში. რომლებიც ერთა ლოგის ბირჯის წარმოადგენენ და ამ ორგანიზაციაში გადამწიფო როლს თამაშობენ. გადახალისდა საქართველოში ორგანიზების შემადგენლობა და ამისათან ერთად მიღებულ წესების თანახმად უნდა შესდგეს ახალი მთავრობებიც.

დღემდის ჩატარებულმა არჩევნებმა დაგვანახებს, რომ რადიკალურ ცვლილებებს ახალ მთავრობების საშინაო და საგარეო პოლიტიკაში არ უნდა მოველოდეთ. არც ერთი ქვეყნის პარლამენტის შემადგენლობაში არ მოხდება ასეთი რეორგანიზაცია ცვლილებები. თუ არ მივიღებთ მზადველობაში გერმანიას, რომლის შესახებ ჩვენ ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი, აქ მთიებლების უტრადლებმა გვიდა შეგარბობით იმ გააფრთხილებ რეპრესიებზე, რომლებიც მმართველ მმართველ წარმომადგენლებს დროს მუშაობა კლასისა და კერობ კომუნისტური პარტიების წინააღმდეგ.

ტანაკს მთავრობამ იაპონიაში ვითომდა აღმოაჩინა გრანდიოზული შთქმულების გეგმა არსებული წესწყო-ბილების წინააღმდეგ და ამით იბოვა საბანი თასობით და-ბრძობები რევილუციური და პროგრესული კლემენტები. ამასთან ერთად იაპონიის მუშათა მოძრაობა ჯერ კიდევ იმდენად სუსტია ორგანიზაციად, რომ შედენ-

ტა დიქარი ახლო მომავალში რაიმე რადიკალური ცვლილებების შესახებ იაპონიის საშინაო და საგარეო პოლიტიკაში. ტანაკას რეაქციონერობა მთავრობამ თუ მანაც მმართველობა ასეთ რეპრესიულ ზომებს, ეს იმბიტომ, რომ მას სურდა შეეჭნა ერთგარი სულიერი განწყობილება წერლობა-ღურეთსუთლ ფენებში რევილუციონერული მოძრაობის საწინააღმდეგოდ და გაემყარებია თავისი მდგომარეობა. მართლაც მოუხდებდა იაპონიონურ პარტიების მძლავრი იგიზირების ტანაკას მთავრობის წინააღმდეგ. მან მანაც მოახერხა ახალი არჩევნების შემდეგ ხელისუფლების სათავეში ბატონა და თავისი მოღვაწეობა დაიწყო ჩინეთში აშკარა ინტერვენციით.

ამის შემდეგ არჩევნები ჩატარდა ფაშისტურ პოლი-ნეში. მართალია პოლსოესის მიერ დიქტატორის გამოცხადების შემდეგ პოლონეთში პარლამენტარიაში ფიქქვემ გათილილი და აშუაღვ ავღილებოდა, მაგრამ ის ჯერ კიდევ მინც განავრბობს არსებობას შრომელ იმისათვის, რომ უსრკეოდ დაიმორჩილოს პოლსოესის ბრძანებებს. პოლონეთის ფაშისტური მთავრობამ ყველაფერი ზომები მიიღო. რათა არსებობი მდგომარეობა განმტკიცებია და სეიმში შეეჭნა ისეთი უმრავლესობა, რომელიც ფაშისტების სათავეში სავნად გადააქცევედა ამ უმრავლეს საქონმდებლობა ორგანოს. კომუნისტური პარტიის და რევი-ლოუციონერი მუშათა კლასის დენამ არჩევნების წინა პერიოდში უმრავლეს წერობს მიიღო. ამასთან ერთად პოლსოესის მთავრობამ მოაწილა ბელარუსის გრამდის წევრთა და ბელარუსულ საზოგადო მოღვაწეების გასამართლება. მათ წაუყენეს ბრალდება აჯანყებისათვის მზა-

დების შესახებ, პოლინიების წინააღმდეგ და დასავლეთ ბელარუსის საბჭოთა კავშირთან შეზღუდვის (ცდა რა-დენიმე თვე გაგრძელდა ეს ურთიესი და ბოლის როგორც იქნა დამთავრდა მიმდინარე კვირში. ფაშისტურმა სასა-მართლომ სასტიკი განაჩენი გამოიტანა გერმანიის წყე-რებში, 12 წლის საკეტური (ავტო მოუხაჯა სიმინის ბელო-რუსულ დემუტრების).

ამ უმაგალითო რეპრესიული ზომებით პილსუტსკიმ შესძლო სიემში თავისი მომხრე უზრავლესობის შექმნა და რამდენიმე წლით „კანონიერ თარხანებში“ განამტკიცა თავისი ბატონობა, თუ რამდენად ათხზად არის ავღნებული პილსუტსკის მიერ პოლინიების სიემში, ამის საუცხოვო მა-გალითი მოგვცა სიემის პირველმა სხდომამ, რომელსაც პილსუტსკი ეწეოდა მარშლის მუნდნული გამოიწვევითი **თელი** თავისი ჯვარი-მუნდნებით, მას მხარე უწყვეტდებოდა აგრეთვე შინაგან საქმეთა მინისტრის, ისეც ენერჯის ფო-რუმში გადაცემული და პილსუტსკის ორი აღმუშებელი, სიე-მის პირველი სხდომა პილსუტსკიმ მით „გაამდინებია“ რომ წინადადება მისცა შინაგან საქმეთა მინისტრის შემოეყვანა სიემის სხდომის დარბაზში სოფანებზე რაზმი კომუნისტ-დემუტრების სხდომის დარბაზშიც გასაძვებელად.

პოლინიების სიემში ამ დღემში მერვე საზოხადარი აქტეც მოხდა: სიემმა მისი უზრავლესობით სამსახართლოს გადასცა კომუნისტო დემუტრები ბაჩინსკი, რომლის გაცე-მის წინააღმდეგე თეთი სიემის კომისიაც იყო. ბაჩინსკის გაცემის საბაბი გახდა ის, რომ მან მოსკოვში დესწრო საბჭოთა კავშირის ათი წლის თავის დღისასწაულს, სადაც მას ჩაბარები წითელი დროშა-დაბაძირებულ დემუტრების ლანკუცისთვის გადასაცემად. ამ აქტის გამო ბაჩინსკიმ პოლინიების მუშათა კლასის სახელით მილობა გადაუზა-და დროშის გადაცემის, ახ. ვოროშილოვის და საბჭოთა კავშირის დამარუების შემდეგ ის მოხსენიებულს ავტეცთ და საბჭოთა კავშირში მიღებულ შინაგულილებების შესა-ხებ მუშათა რიგინებში. აი ამასი გამოიხატებოდა კომუ-ნისტ-დემუტრების ახ. ბაჩინსკის „დანაშაუნი“, ამის გამო უნდა აგოს მან პასუხი პოლინიების ფაშისტური სასაძო-რის წინაშე, ასე იცვენე პილსუტსკი და მისი დამეძმები პარლამენტურბო რეჟიმის და დემუტრების ხელშეწყობი-ობას, რომლის შესახებ სათანადო მუხლი კონსტრუქციავში ცინიკურად არის შეტანილი.

როგორცა იქცეოდა ბუნჯარეს მთავრობა საფრან-გეთში არჩევების დროს? არც ის ყოფილა გულზე ხელ-დაკრეფილი კომუნისტური პარტიის მიმართ. ბუნჯარე თავის დროზე შეუდგა მზადებას არჩევნებში თავისი კლას-სიური მტრის — კომპარტიის გასათადონებლად. სხვადა-სხვა სრკებით დასუხისებემა მისცეს კომუნისტო დემუ-ტრებტი და მათ რამოდენიმე წლებსი საკეტროლო ციხე მოუსაჯეს. ხოლო დანაშაინე პარტიები ბუნჯარეს მთა-ვრობისათვის არ წარმოადგენდა არავითარ საშიშროებას. ბუნჯარეზე ჯერ კიდევ ამ ორი წლის წინედ შესძლო ოპო-ზიციონიური პარტიების მოშინაურება და შემარტენე პლიკის პარტიათა შორის დერეზინაზიკის მოხსენება, ამას ზედ დღეათო აგრეთვე მთავრე სააჩიერო ფორმა, რომ-ლის გამო **კომპარტიამ 70 დემუტრების** ნაცვლად რომელაც მიღებულს ხმების მიხედვით უნდა გაეყვანა დემუტრებათა პა-ლატრში, გაიყვანა მხოლოდ 14 დემუტრები.

ამიგულ ბუნჯარეზე ახალი არჩევნებით კიდევ უფრო განამტკიცა თავისი მთავრობის მდებარეობა. მაგრამ მი-უხედავად ამის თუ ის მიიწე ეპარტიება სოციალისტებს მთავრობაში, რომელთაც დათეობი შრომის მინისტრის პო-რტფელი, ეს მხოლოდ იმითურ, რომ მას სურს მთელი პა-რტიის შემადგენლობა, გარდა კომუნისტური ფრაქციისა, შეადღოს მის ვარშლად და უფრო მონებრებულიად განა-გრძლოს თავისი რეჟეციონიური საქმიანობა.

როგორც ვლინებოდა, სამივე წესმოსხმულ მახლპ-წითელი დღედა ამ ცვლილებამ წინადასტეული მდგო-მარეობა და მთავრეზუბის შემადგენლობაში ან მომხდარ-ა ისინებით ცვლილებანი. მართლაც საფრანგეთის დე-პუტრებათა პალატა ჯერ არ შეკრებილა, მაგრამ უდავოა, რომ მთავრობის სათავეში ისევ ბუნჯარე მოექცევა და შე-

საძლებელია საფრანგო პოლიტიკის ხელმძღვანელებაც მსა-მე დაევისროს.

სულ სხვაგვარი შედეგები მოგვცა გასულ კვირას გე-რმანიამ მომხდარ რეისტრატის არჩევნებმა. აქ სასტიკი და მარტება განიცალდა თითქმის ყველა ბურჟუაზილმა პარ-ტიებმა. განსაკუთრებით კი ექსტრამის საციონალისტურ-მა პარტიამ, რომელმაც 111 დემუტრების ნაცვლად ახალ რეისტრატში რაიყება 72 დემუტრები, მიმდინარე არჩევნებ-ში საფრანგულად გაძლიერდა გერმანიის სოციალ-დემო-კრატ და კომუნისტური პარტიები. პირველმა გაიყვანა 150 დემუტრები 131-ის ნაცვლად, ხოლო მეორემ 54, ნაც-ვლად 45-ისა. კიდევ უფრო მეტი გამაჩვენება წილად ხედა-ნდა ორ პარტიას პრუსიის ლანდტაგშიც, რომლის არჩევნე-ბი ერთ და იმედ დროს იყო დანიშნული რეისტრატის არ-ჩევნებთან ერთად.

რით უნდა აფხანთი კომპარტიისა და სოციალ-დემო-კრატის ასეთი დიდი გამარჯვება? აქ უსათუოდ ვადაშ-ქილ-როსი მოსი თამაშობდა ორი გარემოება: პირველ ყო-ვლისა გერმანია დაინტრესებულა საფრანგეთის მიერ და-კავებულ ოლქების ვადამდე განათავსებულებით, ხოლო მეორეს მხრე საბჭოთა კავშირთან შევიდო ურთიერთო-ობის განმტკიცებით. არსებულს მთავრობამ ექრეტილი ეს საკითხი ვერ მოეგარა, მართალია გერმანიის საფრანგო პო-ლიტიკის ხელმძღვანელს — შტრაუზმანს არა ერთხელ შეე-ცვლა საფრანგეთის შეთანხმების მიღწევას დაბრბოლ ოლქების განათავსებულების საქმეში, მაგრამ დადებითი შედეგები მის ცდას არ მოუკლია.

შტრაუზმანის ატორიტეტი კიდევ უფრო დაეცა მას შე-დეგა, რაც მან შახტის საქმეზე რამოდენიმე გერმანულ ინ-ჟინერის დაბარებრებს საბაბით ჩაიშალა საბჭოთა კავშირ-თან სააპკორო მოლაპარაკებაზე. შეიძლება თქვას, რომ ამ სა-კითხებმა და ამასთან ერთად გერმანიის მენშევიზმის საბო-ლოლად გადაქცევა წერილ-ბურჟუაზიულ პარტიად, და-აპარტიდა ბურჟუაზიულ პარტიად თავიანთ მიმდევარია საგრძობნი წაწილი და ისინი დაუყავიზარა მენშევიკურ პარ-ტიას. დღეს თამაშად შეიძლება თქვას, რომ გერმანიის სოციალ-დემოკრატია ათარ წარმოადგენს წმინდა მოშურ-ბარტიას და ის უმთავრესად ეყრდნობა წერილ-ბურჟუა-ზიულ მასესს.

რეისტრატის არჩევნებმა გერმანიის მენშევიზმის ოლიდ რებს აუსროლო დიდი ხნის ოცენის კოალიციონიურ მთა-ვრობაში მონაწილისობისათვის. დღეს უკვე ლაპარაკობენ ამ პარტიის მიერ მთავრობის შედგენის შესახებ და ცხა-დაც ის მთავრობა იქნება ფართო კოალიციის ნიღაბზე შე-დგენილი, რომლის მეთაურად ასახლებენ მენშევიზმის ერთ-ერთი ოლიდებს და პრუსიის მთავრობის თავმჯდომარეს — ბრაუნს, რომელმაც თავი ისახლა გოგენკოლერებისათ-ვის კინებრის დაბრუნების საქმეში. უეცრად გერმანიის მოხაველი მთავრობა პირველ ყოვლისა შეცვლდა ბუნჯარე-რესთან სადათ საკითხების მოგაგრებას, რის შესახებ ნია-დაც მენშევიკი ჯერ კიდევ არჩევნებამდე ამზადებდნ.

როგორ პოზიციის დაიჭრეს მენშევიკის მონაწილეობის მიით შეუდგენლა გერმანიის მთავრობა საბჭოთა კავშირის მხით? აი თქმაუნდა, ეს პოზიციაც არ იქნება ლოკალიზირ-ჩამდინარეა მენშევიზმის ოლიდობს ბურჟუაზიაზე უფრო სოლიდ საბჭოთა წყობილება, მაგრამ ერთი მიიწე ამჯერად, რომ მენშევიკი მინისტრები ვერ გახდებოდნ ამჯერად კონფ-ლიკტების შექმნას საბჭოთა კავშირთან. ამის საშუალებას არ მისცემს მან როგორცა კომპარტიის დროშის ქვეშ და-ჩაზნული მუშათა კლასი, ისე მათი მიმდევარი წერილ-ბურჟუაზიული მასეტი.

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ მიმდინარე წელში ჩატარებულ საპარლამენტო არჩევნებმა გამოამჟღავნა ერთი დროლ საყურადღებო ფაქტი: ეს არის კომუნისტურ-მა პარტიების ოპორტუნისტულიდ გამოხატულება და ამ პარ-ტიების მიერ უდიდესი გავლენის მთავრობა მუშათა კლას-ზე, როგორც საფრანგეთში, ისე გერმანიასა და პოლინია-შიც, მუსტადღებოდა არჩევნულბოგო რეპრესიებისა, კომპარ-ტიებმა მიაღწიეს უდიდეს შედეგებს. სამი ხომ ამ ქვე-ყნების სატახტო ქაოაქებას და მუშათა რიგინებში მიი-

ლეს ხმების აბსოლიუტური უმრავლესობა დანარჩენ პარტიებთან შედარებით, კომუნისტური პარტიები დღეს წარმოადგენენ ერთადერთ რევოლუციურ ძალას, რომელიც უნდა უზღუდოს დიქტატორის მუშაობა კალსის ბრძოლის კაპიტალიზმის მოსამბობად და სოციალური წყობილების დასამყარებლად. მართალია, კომპარტიები პაროლამენტების საშუალებით არ ფეიქობენ თავიანთი მიზნის მიღწევას, მაგრამ რომენად ამ დაწესებულებების მონაწილეობას სარგებლობა მოაქვს მუშათა კლასის შეჯავრების საქმეში, იმდენად კომპარტიაც მონაწილეობს მასში და იყ-

ნებს მის ტრიბუნას ბურჟუაზიულ და რევორმისტულ პარტიების თვალთმაქცობის გამოსამჯობლებლად.

არჩევნებში მიყვებით უდიდესი შედეგებით კომუნისტური პარტიების წინაშე იმდენად ფართო პერსპექტივები მომავალა მუშაობის იდენტურ ბურჟუაზისტებთან რასაც ცხადია ჩვენი მომხმარებელი სათინგლო გამოიყენებენ, რაც დრო გადის. მუშათა კლასში თანდათანობით ქრება მენ შევიზის ილუზიები და იქნება ნიდავდი ვადამქრელი ბრძოლის და გამარჯვების მოსახლოებლობა.

ხ. ელიაძე.

კიდეც ნომე უორჯანისა და ირ. ჟირეთლის პოლიმიკის გამო

II.

როგორც დაინახეთ, ირ. წერეთელი ებრძვის ნ. ჟორჯანის ტაქტიკას. ის არ იზიარებს არც ინტერვენციას, არც წინაშეა აღჯანების მეთოდს. ის წინააღმდეგია იმი-საც, რომ საბჭოთა კავშირის რომელიმე საწინააღმდეგოსთან სამხედრო გათვლების დროს ქართველმა ხალხმა, ან უფრო რომ ვთქვათ, ქართველი ხალხის ამ ნაწილმა, რომელიც ჯერ კიდევ არ გახლავთ რევოლუციონერული პროდინან-რამიშვილის გავლენისგან, საბჭოთა ხელისუფლებას უღალატოს და მტრის მხარეზე გადავიდეს. ირ. წერეთელი იმ ეწინააღმდეგება ქართველ ხალხში რუსის ხალხის სიძულვილის თესვას...

სიტყვით: ირ. წერეთელი წინააღმდეგია ყველა იმ ექსპერიმენტებსა, რაც პროდინან-რამიშვილმა ამ შეიღი წლის განმავლობაში მოახდინეს ქართველ ხალხის ზურგზე ვითომ იმედე ხალხის განთავისუფლების მიზნით.

მაგრამ ირ. წერეთელს თორღინისთან ერთგვებს საბოლოო მიზნია: რაც გადაიხატება კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა ხელისუფლებისადმი მტრობასა და მის სიძულვილში. მიუხედავად „ტაქტიკური“ სხვადასხვაობისა, ირ. წერეთელი ისეთვე შეუიარაღებო მტერსა საბჭოთა წყობილებისა, როგორც პროდინან, ის ასევე ცდილობს საბჭოთა წყობილების დამარცხებას და საქართველოში დემოკრატიული წყობილების აღდგენას, როგორც პროდინან. საბჭოთა წყობილების ამ ორ მოსისხლე მტერს შორის განსხვავება მხოლოდ იმ იარაღშია, რომლითაც ისინი გამოიღიან ამ წყობილების დასამარცხებლად.

უფრო, მაშინ, როცა ს. ხ. დ. პარტიის ევროპაში გადანიშნული ლიდერები კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა წყობილების წინააღმდეგ გამოდიოდნენ, მაშინ სრულ თანხმობა სუფევდა, მაშინ მათი ტაქტიკაც ერთი იყო. მაგრამ მას შემდეგ, როცა ეს მათი ტაქტიკა გავკრტადა, როცა წერეთელმა დაინახა, რომ ის პოლიტიკური ურემი, რომლის წინამძღოლიც ნ. ჟორჯანია იყო, გადაბრუნდა ისიც ცდილობს ისარგებლოს ამ შუაერ გამოცდილებით და ახალი, უფრო სწორი და უფროჯათი გასამზახოს.

ის რა ნიდავდეგ ამოთციდა ირ. წერეთლის „ტაქტიკის ძირითადი საკითხი“.

რამიშვილი ამბობს: ირ. წერეთლის ეს ახალი ტაქტიკა?

წერეთლის ტაქტიკა: იმეში მდგომარეობას, რომ რომელიც უორჯანისა და მისი „მთავრობის“ მიერ არა ერთხელ მოხუცილებული და განწერიული ქართველი ხალხის გული მოივას და მის თვალში კრედიტი გაუყუთოს, ბრძოლისა და აღჯანების ტაქტიკა არ გამოვდა. ხალხი არ გაყვა უჯარო ვენერლებს ავანტიურის გზაზე, პარტიც დაინერა და დიამალა. მისი სასიციხოლო ძალები მოწინააღმდეგე პარტიის მანაკში გადავიდა. ს. ხ. დ. ლიდერები დაირჩენ უმრავლესი. აი ასეთი კრიზისის დროს გამოიღიან მოქ. წერეთელი და ცდილობს „ახალი ტაქტიკით“ ვისმე გული მოიხადიროს, დაწლილი პარტია რომდინი-ქეთ მიიჭ ალდგინოს.

— არა ვხარობ ბრძოლა კომუნისტების წინააღმდეგ? ნუ ბრძობდები. ეს არც საჭიროა. თქვენ მხოლოდ მტერს ნუ მწიფობდით, მის მანაკში ნუ გადახვალთ; თავი მიე-

ციო პასივობას, იცეკით გულზე ხელზე დაკრფილი და უცვადით იმ დროს, როცა ამსოფლიო დემოკრატიის აღმდები განწარმოებულა“.

„ჩვენ უნდა დავიცვათ ჩვენი ხალხი სასოფარკვეთი-ლიებით ნაკარანზე მნაიჯებდინ და მთელი მისი იმდით უნდა მიგბრძობოთ მასობრივი იდეალის განწარმოებულსა-სკენ, რაც მზადდება არა ომის მეთოდით, არა ერთა შეტაკებით, არამედ ქვეყნის ყველა კუთხეში დემოკრატიის შეთანხმებული ბრძოლით“ (გვ. 39).

ურჩევს თავის ამზანაგებს ირ. წერეთელი. ამ ამონაწერში ერთი რამ არის საყურადღებო: სახელდობრ ის, რომ ხალხისთვის, ქართველი ხალხისთვის „სასოფარკვეთილებას“ კი არ უკარანახებია თავისი შემე-დარი ნაიჯები საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ, ეს ნაიჯები ნაკარანახევი იყო თვით წერეთლის პოლიტიკური ამზანაგების: ნოე უორჯანისა და ნ. რამიშვილის მიერ. ირ. წერეთელმა არ შეიძლება არ იცოდეს, რომ უორჯანისა და მისი „მთავრობის“ პაროზი, ლევილის სასხლემი იმუშავედნენ „ბრძოლის“ გავგებს და ყოველის ძალით ცდილობდნენ ხალხს ავანტიურაში ჩაეთრათა, რაც მათ ნაწილობრივ კიდევ უმხდლეს ავანტიურის ავანტიურის დროს.

დღეს წერეთელი გამობრძანებულა და ცდილობს დავაწმუნოს, რომ ხალხი მას და მის ამზანაგებს კი არ ჩაუთრებია ავანტიურაში, არამედ თვით ხალხს ვერ აუტრნია ახალი რეჟიმის სისხლზე: სასოფარკვეთილებამ ჩავარდნილა და სტეკიურად მოუწყვედა ავანტიურის ავანტიურა და სხვა ასეთი გამოცდილები.

მაგრამ ჩაკვეთა ბოლომდე ირ. წერეთლის მსჯელობას, გავცნობთ მის ახალ, ქვეყნის მსხველ ტაქტიკას.

„ძლიერი მხარე ჩვენი საქმისა არის ის, რომ ის კაცობრიობის თანამდროვე განვიარებდასთან შეჯავრობებულია, ერთა თავისუფლების მოწყობის საკითხი არის ის დიდი პრობლემა, რომელიც თანამდროვე ისტორიულმა ხანამ წამოაყენა; ამ კითხვის მოწყობილების ამზადებს დემოკრატიის ზრდა თვითუბრუნ ქვეყანაში და ამ იდგის ენ-ბორკილებისსკენ მიმართულია საერთაშორისო დემოკრატიის გაერთიანებული მოძრაობა, ჩვენი ერთგული განმთავისუფლებული ბრძოლის ერთადერთი უტყუარი გზა არის ამ დიდი მოძრაობის პირინებით ხელმძღვანელობა. მათი გადატანა ჩვენი ხალხის იდეოლოგიაში და ორჯანისხაკიში, და მათი განმტკიცება ჩვენი მუშაობის ყველა დარგში“ (იქვე).

ამ ზოგადი მოსახრების შემდეგ წერეთელი კონკრეტულ პასუხსაც იძლევა იმ კითხვებზე თუ როდის და გზით შეიძლება საქართველოს დემოკრატიული რეჟიმის აღდგენა:

„საქართველოს დემოკრატიულობის აღდგენა შეიძლება მაშინ, როცა ევროპაში და რუსეთში გამოარჯვებს სოციალისტური დემოკრატია“.

აი ის ახალია, რომელსაც იძლევა ირ. წერეთელი თავის „ტაქტიკის ძირითად საკითხში“. ირ. წერეთელი მთელი მსოფლიოსა და კერძოდ რუსეთის მუშათა დემოკრატიის ხელთ სურს თავისი იმედების განაღდება—საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის აღდგენა

და იქ, ჟორდანიას სიტყვებით რომ ვთქვათ, მოლაყებ. უსაქმო და ერთ ადგილზე მტკნარავი ქართველი დემოკრატიის გაბატონება.

მერე ვაუქმობებს კი მოქ. წერეთელს ასეთ იმედებს გამოარჯებულ მუშათა დემოკრატიას და იღმუნებელი ერთი, რომ არა, არა ვაუქმობებს და იტოვებ რატომ? იმიტომ, რომ სულ სგადსდგავა გამარჯვებული დემოკრატიას და ირ. წერეთლის მიზნებს.

ჩი ნინაძეს მუშათა დემოკრატიის გამარჯვება? რა მიზნებს ისახავს ეს მუშათა დემოკრატია?

მთელ მსოფლიოში მუშათა დემოკრატიის გამარჯვება ნინაძეს სოციალიზმის გამარჯვებას, დამყარებას იმ იდეალური მდგომარეობისას, რომლისთვისაც იბრძოდა და იბრძვის მთელი კაცობრიობის საყვედურს. წაწილი ირობის მეთაური, რომლის მეთაურად და მჭებარებტრედ გამოდის რუსეთის რევოლუციონერი პარლემენტარიატი კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით.

თუ კი მუშათა დემოკრატია უკვე გამარჯვებულია, თუ კი სოციალიზმის დროში მთელს მსოფლიოში ფრიალებს, თუ კაცობრიობის საუკეთესო წაწილის იდეალი უკვე დემოკრატიულიებულია, რაი გინდა მაშინ საქართველოში დემოკრატიული წყობილების აღდგენა და „საქართველოს განთავისუფლებამზე“ ხარუნი?

ნუ თუ ავიწყდება მოქ. წერეთლის, რომ ს. ს. დემოკრატიული პარტიისთვისაც დემოკრატიული წყობილება, მიუხედავად იმისა, რომ მან თავის დადებულებით კრებას კონსტიტუციამო უტყულო და მუდმივ ხელშეუხებელ ფუნქციას გამოაცხადებდა, მხოლოდ დროებითი და ცვალებადი რეჟიმი იყო, რომელსაც უნდა მოეშვალებოდა ნიადაგი სოციალიზმისთვის და თავისი ბატონობის ტახტი მისთვის დაეპოო.

თუ კი ეს ასე იქნება, თუ სოციალისტური დემოკრატია გამარჯვებს და სოციალიზმი დამყარდება, მაშინ ყველა დიდი და პატარა სოციალისტის (ხოთ თავის თავად გადარწყუნება და ირ. წერეთლის ეთიომ სახრუნავი საქართველოს საკითხს) მოხსნა ღლის წესრიგიდან. ყოველ შემთხვევაში ნ. ჟორდანიასა და ირ. წერეთლის „დემოკრატიული საქართველო“, რომლისთვისაც ისინი დღეს „იბრძვიან“ არავის არ დასჯირდება.

ეს ასე ესმის თავით ნოე ჟორდანიასაც, რომელიც წერეთელს უბასუხებს:

„ერების გამარჯვება შესაძლებელია სოციალიზმის გამარჯვებით... დებულება უღეივა. მარა რა შუაშია აქ საქართველოს? სოციალიზმი თავისუფლებას მიანიჭებს ყველა ერთ, შორეულ ადრიაკამუს კი. ეს ძველი პროგრამული დებულებაა, პრობაგანდისტული საფუძვლება სოციალისტური იდეების გასავრცელებლად. ამით საქართველოს საკითხი ისინება ღლის წესრიგიდან, ტაქტიკის სფეროდან და რჩება პროგრამის ერთ-ერთ მუხლად. როგორ? მრავალი სხვა, რომელიც სოციალიზმმა უნდა განახორციელოს“. (იხ. „პრობლემა“ № 26, 1927 წ.).

როგორც ხედავთ, ნ. ჟორდანიას ამ წერეთელზე უტყუებს იცის, რომ მუშათა დემოკრატიის საბოლოო გამარჯვება თავისთავად სწყვეტს ნაციონალურ საკითხს და მით ღლის წესრიგიდან ხსნის ჟორდანიას და წერეთლის „პრობლემს“ საგანსაც.

აქედან აშკარია, რომ ჟორდანიას სრულიად და საცესებით თანხმება იმ აზრს, რომ მუშათა დემოკრატიის გამარჯვების შემდეგ საჭირო არ არის აღდგენა რუს. ალდენების მოთქმა - ტრიალი, რომ ასეთ მომენტში უკვე თავის თავად იქნება გადაწყვეტილი ყველა ის საკითხები, რომლისთვისაც ირ. წერეთელი სთხზავს თავის „ტაქტიკის ძირითად საკითხს“.

მაგრამ აქ ყურადღების ღირსია ის გარემოება, რომ ჟორდანიას არ უტყვის სოციალისტური დემოკრატიისა და თავით სოციალიზმის გამარჯვებას. მას დღევე უნდა ის იბრძოლი ხელში ცდილობს თავისი იდეალების განხორციელებას... ამიტომ ის უარყოფს დემოკრატიზმს, უნდობლობას უტყუებს დემოკრატიას და თავისი იდეალების განხორციელების მიზნით ადგება ძალისა და ავანტიურის

გზას: ის ქართველი ხალხის ყოფნა არ ყოფნის საციობს უკავშირებს იმპერიალისტური კომფლიქტებისა და სადხედლო კომბინაციების ბედს. ესე იგი ნ. ჟორდანიას ადგება ავანტიურის იმ საზიზნელ გზას, რომელსაც დაადგენ სომხის დამწავლებელი ოსმალეთში, სავად მათ თხოზიყო რად განაზღვრეს 5-6 მილიონიანი სომხის ხალხი.

ჟორდანიას ასეთი ტაქტიკიდან გამომდინარეობდ 1924 წლის ავისტოს ავანტიურა, იმევე ტაქტიკის განსახიზრება ჩვენ დაინახეთ ჟორდანიას - ოპიანჭილის ცოხილ „სადირექტორი წერილებში“, რომელშიაც ისინი კი ჩვენდენ თავის ქათოკულ ამხანაგებს: თუ საბჭოთა უკრძრის რაიმე გართულება მოხდა, სულ ერთია იქნება თუ შინაური თუ გარეული, თქვენ მხარი დაუჭირეთ იმ ძალებს, რომელიც დაუბრუნდარიდება მოსკოვს და მისი ბატონობას და შეეცადეთ თუ მოძირობას მიყვანას ლოკალურ დასყენებად, საქართველოსა და მთელი კავკასიის მოსკოვიდან ჩამოშორებასა და ადგილობრივ სეკეურულ უღლებების აღდგენამდე.

მაგრამ თავი ვაყვანებთ ჟორდანიას „ტაქტიკას“, მის ჩვენში მჭიბვივით საკამოდ იცნება: და დავუბრუნდეთ მოქ. წერეთლის ტაქტიკას.

მოქ. წერეთელი, როგორც დაინახეთ, თავის იმედებს სოციალისტური და მუშათა დემოკრატიის გამარჯვებაზე აყვარებს. ამ უნანასწილის გამარჯვება თავისი პარტიის გამარჯვებათ შეიძლება. ვისთვის არის საიდუმლო. რომ წერეთელი ხესხით თუ შენაძურად სცდება, რომ სოციალისტური დემოკრატია დღეს წერეთლისა და მისი ამხანაგების მოსისხლო მტერი კომუნისტების ბანაკში იბრძვის მთელი მსოფლიოს მამუტებით. ანა ვინ არ იცის, რომ დღეს მთელ მსოფლიოში დემოკრატია ორ საწდურისას-სიკონცხლო ბანაკად არის გაყოფილი, რომ ერთი მათგანი - ბურჟუაზიული დემოკრ. - ფაშისტების ტახტს ამარგებს, ხოლო მუშათა დემოკრატია მთელი თავისი ძალებით იბრძვის კომუნისტური პარტიის რევოლუციონერ დროსად.

ეს ასე, ეს აქსიომაა. მაგრამ წერეთელი და მისი ამხანაგები ჩვენ ამ აქსიომასაც არ დადვიდებრბენ. მუშათა ეთიომით და შემხმევეთი ასეთი მოუკრებელი მჭიბვილი, როგორც ზრამდნება ს. ს. დ. პარტიის დამსახურებული ლიდერი, კომუნისტების შეურთებელი, მისისხლო მტერი ნოე ჟორდანიას.

აი რასა სწერს იგი თავის „დემოკრატიის კრიზისში“: „დემოკრატიის კრიზისი იხატება ორი ფორმით: იდეოლოგიურად მისი სამტრი მოღლებების გავრცელებაში და პოლიტიკურად მრავალ წყობილებათა დარღვევაში. საყუროდღეოა ის საიდუმლო, რომელთაც ეს დარღვევა ხედა. ხშირად საკამონისა ერთი ღამე, ოამდენიმე საათის აფორიაქება, რომ გაშთინება თავისუფლებიდან დესპოტიკაში აიყოთ თავი... მონდა დემოკრატიის იდეოლოგიკრიზისი, პირველ ყულისა მუშათა დემოკრატიის. მან ვირ გადაწყვიტა ძიობითად საკითხები ეკონომიკური და პოლიტიკური მოძირობის ურთაერთობის შესახებ... სოციალისტური აზრავების საფუძვლო შეიყვანა, მისი კარები ფართეთა გაიოთ, და შიგ მონდა შეიკვე სოციალისტებმა მოაკალათეს. დიდი თიორეტიკოსები და ლიდერები (კაუტსკი, აქსელიანი და სხვ.) დარჩნ უჯართი, მას ვიკიტაც უტობობდა. ეს კრიზისი გრძელდება დღევანდლამდე. დღესაც საბჭოთა დემოკრატია გამარჯვებულთა სოციალისტური პარტიათა მჭრუნეველობის საფად. მარსლის კონგრესტმა მხოლოდ მოსკოვი და მთავის მჭრუნეველობის ქვეშ აყვანა“.

„ბურჟუაზიული დემოკრატია და იროკ ფაშისმის წინაშე, ხოლო მუშათა დემოკრატია — ბოლშევიკის წინაშე. (მახი ჩვენია. ყ.) (იხ. „პრობლემა“, № 21, 1927 წ.). ამას სწერს თვით ნოე ჟორდანიას. დარწმუნებული ვართ ამ ავტორის „პრობლემის“ პუბლიცისტება. მსუქან ბავაზე დაშამს“ ამ ჩვენს პუბლიცისტობას არ უსაყვდურებენ. ნ. ჟორდანიას აშკარად გვეუბნება, რომ მუშათა, ან რაც ერთი და იგივეა, სოციალისტური დემოკრატია უკ

ვე დაუყოვნებლივ კომუნისტებისა და კომუნისტების წინაშე, რომ ეს დემოკრატია მთელი მსოფლიოს მასშტაბით უკვე გაკომუნისტებულია, რომ მას უსაღებობა თავის ძველ-დღი თეოკრატისებისა და ლიდერებისათვის და ლენინის დროის ქვეშ მთავრად ადგო.

ორკალ წერეთელი კი ამ გაკომუნისტებული სოციალისტური დემოკრატის გამარჯვებაზე ამყარებს თავის იმედებს:

საქართველოში დემოკრატული წყობილება აღსდგება მაშინ, როცა ევროპა და რუსეთში სოციალისტური დემოკრატია გაიმარჯვებს.

როგორც დასწრე უნდა გამოვიყვანათ წერეთლის ასეთი „ტაქტიკიდან“?

ის, რომ სოციალისტური დემოკრატია, რომელსაც კომუნისტების წინაშე მოყვრია მუხლი, რომელსაც მიუღია კომუნისტების დროცა და კომუნისტების რიგებში იბრძვის-მოპოვებს კომუნისტებს, — ესე იგი თავის სკეთება პარტიას და ირ. წერეთელსა და მის ამხანაგებს საქართველოს დემოკრატული რესპუბლიკა უარდენს...

კიდევ ერთი შენიშვნა: ირ. წერეთელი მენშევიზმის ნამდვილი განსახიერებაა. ის ნამდვილი ბოროლობა და რევოლუციონური საქმიანობის ნაცვლად ყუილეული და ყუილეულან პასიონობას და უმოქმედობის მოქმედებას გამოხდის. ის არა თუ იგვიანებს თავისი ახალი „ტაქტიკით“, ის ამ დღევანდელ ტაქტიკაშიც სრული შესწორებასა და უმოქმედობას უკადგანს ქართველ ხალხს. მან ნურაფერზე ნუ ზრუნავთ, დაიკრფე გულზე ხელში, გაიყრდი ერთ ადგილზე და ტკეპილ მიწე. შენი მოთაბლის საქმე თავის თავად მოგვარდება. სოციალისტური დემოკრატია ადვილ თუ გვიან გაიმარჯვებს მიუღ მსოფლიოში და შესწვ გაგაბედნიერებს.

აი რა განებრივი დოღვათი გრძობათ ხელში ირ. წერეთლის ბოროტობის გუდასმით წყობიების შემდეგ.

დაღუშვით ერთი წუთით, რომ ქართველმა დემოკრატებმა დაუღერა ირ. წერეთელს, დაიკრფა გულზე ხელში და ტკეპილ ოცნებას მისცა თავი, ესე იგი ქართ-

ველ მუშათა მებრძოლი დემოკრატია გადაიქცა პოლიტურკურ ლეშე, სხვისი მოიმედე, სხვისი ხელის შემყურე მცოხარე მონად...

როგორ გავანათ? ანუ დემოკრატია გაიუმჯობესებს თავის მომავალს? ვერა. ვერ გაიუმჯობესებს, რადგანაც ყველასთვის აშკარაა, რომ ვინც არაბრების სტრატეგია, ის ვერავლავს კერ ნომესის, ვინც არაბრების სტრატეგია მერმისისათვის სოციალისტური დემოკრატისათან ერთად, ის ამ მკარავილ დემოკრატის მტერია.

ეს იცის ქართველმა მუშათა დემოკრატებმა. ეს კარგა ხანია შეგონა მან. ამიტომ უბრუნა მან ზურგი მოკაზე, ერთი ადგილის მტკებანი, რეკლამაციონურ სიტუაციებში ჩამხრჩვალ ყოფილ ლიდერებს და შეუერთდა კომუნისტურ პარტიას და მთელი მსოფლიოს მუშათა დემოკრატია, რომლის რიგებშიაც ის, ქართველი მუშათა დემოკრატია, ძარბულ დაქმნილ ყუევა სამკვერთ-სასიცოცხლო ბრძოლაში სოციალიზმის დასამყარებლად.

როგორც ირ. წერეთელი თავისი „ახალი ტაქტიკით“, ისე ნოე ყოვანია თავისი ძველი ტაქტიკით, დარწმუნებული ბრანდობდენ, რომ ტყვილად იწუხებენ თავს: პირველი პოლიტიკური ტრალსტოხმისა და „ნებარტენ-ლენცისი“ ფილოსოფიით, მჭირე თავისი მებრძოლი მენშევიზმით, რომელიც ამათ მოგვირდობს: ქართველი ხელი ხმალს იკარ და კომუნისტებს ეკუთვით.

ქართველმა ხალხმა, მისმა უფრო სასიცოცხლო ნაწილმა, მისმა მშრომელმა დემოკრატებმა დიდი ხანია რაც და ხანია რაც თეთონ შეიუმჯობესა თავისი სტრატეგია; მად თეთონ შეიმუშავა თავისი მოქმედების ტაქტიკა, მან დიდი ხანია თავისი ბედი შეუერთა კომუნისტურ პარტიას. მსოფლიო სოციალისტური დემოკრატისა და მისი უკან დაბრუნება, მისი წერეთელსა და ყოვანანას ტაქტიკაზე გადაყვანა ისევე შეუძლებელია, როგორც თოფიდან გასროლილი ტყეის უკან დაბრუნება.

ყარიბი.

რევილიუციონისტების ზეღაღები ფაზიების სამსახურში

რევილიუციონური მუშათა კლასისათვის დიდი ხანია უღავო ქეშპირტების წარმოადგენს ის გაკეობება, რომ მსოფლიო მენშევიზმი საბოლოოდ გამოეთიშა მუშათა მოძრაობისა და მთლიანად გადახარდა ბურჟუაზიის ბანაკში.

გერ კიდევ მსოფლიო იმის დაწყების პირველ დღებშივე ნათელი გახდა, რომ მენშევიკური პარტიების ლიდერები აშკარა დოღობის გზას აღდგენენ როდესაც უთ პარლამენტში მას მიცეს სამხედრო კრედიტებს. მსოფლიო იმპერიალისტური ომი მენშევიკებმა დასახს გროიუნულ - განმათავისუფლებლად და ბურჟუაზიასთან ერთად გულმოდგინედ მიიჭრებოდნენ მუშათა და გლეხთა მასებს სასკლაზე. იმის დროს მათ მათი წუთითაც აღარ მოულოდნელათ ისტერინიანალიტი სოლიდარობის საქმიანობა. ინგლის - საფრანგეთის სოციალისტურ გერმანულ მენშევიკებს აბრალებდნენ იმის გამოწვევას, ხოლო გერმანული მენშევიკები კი პირიქით.

თითი წლის უმადავალი ბოძოლის შემდეგ დასრულდა მსოფლიო ხოცვა - ჯლტვა. მენშევიკური პარტიების ლიდერები არც ამას შემდეგ ცდილან სკრიპოზულად სხვადასხვა ქვეყნების მუშათა კლასში სოლიდარობის აღდგენას. მათი მთავარი გულსისყური ბოძოლად იჩითვენ იყო მანკრობობა, რომ როგორმე ბურჟუაზიულ მთავრობებში რადიკალიზმი სამინისტრო პორტუგალი ეშვათ.

მსოფლიო ომით იმდენად განადურებულნი აღმოჩნდა იმში მონაწილე სახლმწიფობით, რომ ბურჟუაზიამ ვერ გაბედა ძალადუფლებას საესტეტი მის ხელში აღება რევილიუციონური ბრძოლის შიშით და მუშათა კლასის რევილიუციონური აღტკინების შესწავლბლად აღსკლავდა გაზუარა სამინისტრო საყარბლები მენშევიკების

ლიდერებს. ბურჟუაზია დარწმუნებული იყო, რომ მენშევიკი მინისტრები გააკეობდნენ არა მუშათა კლასის, არამედ ბურჟუაზიას დარწმუნებული იყო, რომ შემდეგ რაღად იო გალის მენშევიკის თანდათანობით მიგქანება ბურჟუაზიის ბანაკში და ღღეს ისინი უკვე აშკარად აცხადებენ, რომ სოციალიზმის განსახორციელებლად არ არის საქორი კლასთა ბრძოლა, არც არავითარი ძალდატანება ვამატინებულ კლასზე, არამედ სოციალიზმს მუშათა კლასი განახორციელებს უბრალო ხმის მიცემის საშუალებითა.

ჩვენ ზედმეტად მიგვანია ამ ისლუტული საწინააღმდეგოდ რომე არცუმეტეტების მოყვანა. ეს იმდენად უხარბი და ყაბით შეგედლებება, რომ მასზე არ ღირს უხარბილბის შერგება. აქ უფრო მნიშვნელოვანია ისა, რომ სომამილუ გზაზე ერთხელ შედგარი მენშევიკის ლიდერები სანამდის მიიყვანა უღბოვლად ისტორიამ. ამ შემთხვევაში პირველი ადგილი უსათუოდ საფრანგეთის სოციალისტური პარტიის ლიდერებს ეკუთვნით, ვინაიდან მათ ბურჟუაზიასთან შეზღობის საქმეში სარკურლო შედგენის პირველი. საფრანგეთის სოციალისტური პარტიას ამშევეებს ისეთი „სახელოვანი“ ლიდერები, როგორც არიან: პოლ-ბონჟური, ალბერტ ტრამა, ლეონ ბლეში და რენოდელი. ესენი ყუილეობის ერთმანეთს ეკებრებნან პრეკლამისათვის ბურჟუაზიასთან სამსახურში. სამაგიეროდ არც ბურჟუაზია სტრუქტურებს მათ ასეთი გულკეთილობისათვის უტყურადღებდა და შესაფერისად აჯლილდეებს პარტიეთა და დიდებთ.

პოლ-ბონჟური „დიდი კაცია“, ის ერთა ლეგამი საფრანგეთის რეპუკიონური მთავრობის წარმომადგენელი ბოძანდება. ალბერტ ტრამა კი ერთა ლეგამის არსებულ

შრომის საერთაშორისო ბიუროს თავმჯდომარე. ორივე ამ ვაჟებურებს დიდი დამსახურება მიუძღვის საფრანგეთის ბურჟუაზიის წინაშე. ისინი ერთგულად ასრულებენ ბურჟუაზიის დავალებებს. მაგრამ დღემდის მათი მუშაობა სწრაფად ვერც ფართულად, მასების შეუმხედლად, დღეს კი თავიანთ მოღალატეობას სრულებით აღარ მალავენ და საჯაროთა წინაგებენ.

აღმრთელ ტრამა ამას დიდად ეწვია იტალიის დიქტატორ მუსოლინი, ქება - დიდება უძებნა ფაშისტურ რეჟიმს და მუსოლინის გენიალობას. ამ ფაქტმა დიდი აღშფოთება გამოიწვია თავი სოციალისტური წრეების მუშაობა ნაწილში, მაგრამ ალბერტ ტრამის ამისათვის ყურადღება ამ მიუქცევია.

კიდევ უფრო ცინიკური სიტყვა წარმოსთქვა ამ დღევანდელ პოლ-ბონკურმა, მისი სიტყვა აშკარა ხოტბის შესახებ ბუნებრივ ბოლიტიკისათვის. პოლ-ბონკურს ისიც საეჭვოდ მიიჩნია, რომ ახლად არჩეული დემოკრატია პალატა თავისი უმარადესობით მემარჯვენეებსაც შესდგება. მაგრამ უფროესა თვით ბონკურის სიტყვიდან მოიყვანოთ ამანაწერები:

„პალატის მემარჯვენე ხასიათი საეჭვოა — აცხადებს პოლ-ბონკური. მე არ ვინაზებ ზედიზეთ იმ ამხანაგების პესიმიზმს, რომელთა შესახებ შეიძლება ითქვას, რომ ისინი ყველაფერს შვებ ფერად ღებავენ იმ მიზნით, რომ გაამართლონ დაპოზიციონირებული ტაქტიკა. საფრანგეთმა ჩხოლოდ დააფასა პუანკარეს უდავო დამსახურებანი, პუანკარესი, რომელმაც დაიხსნა საფრანგეთი“.

როგორც ვიცი, საფრანგეთის სოციალისტურ პარტიამ იბრძვის სამი მიმდინარეობა: ეგრედ წოდებული მემარცხენელი, ცენტრ და მემარჯვენეები. ამ უკანასკნელს მიმდინარეობას სხვათა შორის პოლ-ბონკურიც ეკუთვნის, რომელიც უდავოდ სცნობს პუანკარეს „დასმასულებას“ საფრანგეთის წინაშე და ის ამ ქვეყნის „მხსნელად“ გამოჟავს. აღმანი, რომელიც სოციალისტის სახელს ჯერ კიდევ მიიჩნევდა და მუშაობა კლასის სახელით დაპარაკობს, ადიდებს ისეთ ბიროგენებს, რომლის რეაქციონერ ბოლიტიკის გამო საფრანგეთის ციხეები სასჯელ რეგულიციონირებული მუშების და კომუნისტური პარტიის ლიდერებით. ადიდებს იმ ადამიანს, რომელმაც ფრანკის კურსის სტაბილიზაციას მიაღწია მხოლოდ და მხოლოდ მუშათა კლასის უმაჯალიოთი გაველდეთი; ჩვენ აღარაფერს ვამბობთ პუანკარეს რეაქციონერ ბოლიტიკის შესახებ კოლნორალურ ქვეყნებსა და ჩინეთში.

აი ამას უწოდებს პოლ-ბონკური პუანკარეს დამსახურებას და მოუწოდებს თავის პარტიას მჭიდროდ და საქმიანად თანამშრომლობა დაამყაროს პანუკარეს მთავრობასთან.

„სოციალისტებმა მონაწილეობა უნდა მიიღონ პალატის დადებით მუშაობაში — განაგრძონ ბონკური — და არ უნდა დაადგენ პრინციპალური ოპოზიციის გზას, თუ ჩვენ თავს მოვკავებენ ისეთ ოპოზიციას, რომელმაც ბრძოლა წინააღმდეგობა უნდა გაუწიოს საყოველთაო შრომის კონფედერაციას, ლოკარების და ექვნივს ბოლიტიკას. ჩვენ იძულებული ვიქნებით შეუთვალეთ ამას, მაგრამ ის სავალალო ვახდება შემდეგ, ვინაიდან ამ შემთხვევაში კომუნისტები მოიპოვებს გამარჯვებას. თუ სოციალისტები შევლენ უმარადესობის შეზადენლობაში და მიმართულებას მისცემენ ამ უმარადესობის ბოლიტიკის გეზს, მაშინ ხელისუფლების სათავეში ყოფნით და ხელისუფლებამაც გაეღწის მოხდენით მათ შეეძლებათ მიმართონ მოვლენათა მსვლელობა და კომუნისტს დაუტყარადირონ მშვიდობიანი რეფორმებს განხორციელებს“.

ამ რიგად პოლ-ბონკური მომხრეა პუანკარეს მთავრობაში მონაწილეობა მიიღოს საფრანგეთის სოციალისტურმა პარტიამ და ეს პარტიამ არ უნდა დაადგეს პრინციპალური ოპოზიციის გზას“.

როგორც ვიცი, პუანკარემ მომავალ მთავრობაში სოციალისტებს შესთავაზა შრომის მინისტრის პორტუგალი და სოციალისტების მთავრობაში მონაწილეობის საკითხი უნდა გადასწავიეროს ამ პარტიის მორიგად, ყოველობაში, რომელიც მოკლე ხანში შეიკრება ბონკურის გამოხველა დაეკარგებულა სწორად ამ ყოველობასთან, რაემლისაც სურს ყოველობა თავზე მოახვიოს თავისი რეაქციონერი შეხედულებები. საერთო ყოველობის მოწვევამდე ცალკე დეპარტამენტებში ტარდება სარიონო კონფერენციები, რომელზედაც გამოაქვთ ბონკურის შეხედულებებსა საწინააღმდეგო რეგულიაციები. ერთ-ერთ ასეთ კონფერენციაც მიიღეს რეგულიაციები რომელიც მოითხოვს, რომ ბონკურს აეკრძალოს საფრანგეთის მთავრობის წარმომადგენლობა ერთა ლიგაში. სხვათა შორის ეს საკითხი ამ ორი წლის წინდაც წამოიჭრა, მაგრამ მ. პ. შინ პოლ-ბონკურმა მოახერხა ერთა ლიგაში წარმომადგენლად დარჩენა. იგივე საკითხი წამოიჭრა როგორც სანს მომავალ ყოველობაზედაც და ამით დაშინებული ბონკური წინასწარ ამხანაგს ნიადაგს, რომ არ დაეკარგოს თბილი და სარგებლო ადგილი.

ბონკურის გამოსვლის აღფრთოვანებით შეხვდა რეაქციონერი პრესა. განსაკუთრებით ნასიამოვნები დარჩა ფაშისტ მილიერანის ორგანო „აენინიო“, რომელიც სისპირულით აცხადებს:

„ბონკური იმავე ენით დაპარაკობს, როგორც ჩვენ და მისწრაფებს იმავე მიზნებსა, რომელსაც ჩვენ ვისახავთ, დღეს საფრანგეთის სოციალისტებმა პარტიამ მიბაძოს ბონკურის მავალით. დღე იგი ვახდეს წმინდა რეფორმისტული პარტიდა და თიანაშრომლის ერთგული გაერთიანების მთავრობასთან“.

საუცხოველ დაბნობათმა ბონკურის მოღვეწეობის დაბალის საფრანგეთის ფაშისტებმა იპოვეს თავიანთი მძაპრბირები. პოლ-ბონკურმა თავისი გამოსვლით ერთ-ერთ კიდევ დაასტკიკა, რომ ფაშისტები და მენშევიკები ლიდერები მისწრაფებენ ერთ და იგივე მიზნებსაკენ. ის მიზანი კი იმაში მდგომარეობს, რომ მენშევიკებმა ერთგულად ემსახურონ კაბიტალიზმს და აკეონ ბურჟუაზიის საქმე მუშათა კლასს საწინააღმდეგოდ.

კომუნისტების გაძლიერებას შიში იძენდა უფრობობს ძილს რეფორმისტებს, რომ მათ დაპყარვს ყოველგვარი წინასწარობა.

მენშევიკების ლიდერების ასეთი გამიშვლება დიდად შეუწყობს ხელს მუშათა კლასის იმ ნაწილის გამოფხიზლების საქმეს, რომლებიც დღემდის კიდევ მიყვებიან რეფორმისტულ პარტიებს და საჯაროდ მათი თვალთმაქცობა. პოლ-ბონკურებმა და ალბერტ-ტიმებმა თავიანთი მოქმედებით კომუნისტების წასწივლზე უშეშებლად წყლის და ამისათვის მათ ჩვენგან მალაობის მეტი არაფერი იქნების, დღე კიდევ უფრო მეტის ენერგიით განაგრძონ მენშევიკების ლიდერებმა ასეთი მოღვეწეობა. ეს ქვენბა საუკეთესო თავდები მსოფლიო მენშევიკების სწრაფი რეაქციონერების, რომელიც დღეს ერთგვარ ჯგებირათ არის აღმაართული მუშათა კლასისა და ბურჟუაზიის შორის ბრძოლის ასპარეზზე.

რადენდაც ადრე ჩაბარდება ისტორიას მსოფლიო მენშევიკი, იღვინდა ადგილი განხდეს ორი მოპარდაპირე კლასის შორის გადაწყვეტი ბრძოლის გაჩაღება და ამ მოპოვდნად მუშათა კლასი გაკვილებით უფრო ნაყლები მსვენეულით გამოვა კლასიკური.

მენშევიკები მოკვდა როგორც მუშათა მოძრაობა და მისი ნამსწრეებიც აშკარად ეკლენდა ბურჟუაზიას, რაც უფრო მალე დასრულდება ეს ბრძოლა, მით უფრობისა მუშათა კლასისათვის.

მოგაპალი საზოგადოების ახალი ძალი

IV.

საით მივიძინავთ

„დახსოვრულ კარავში“. ცოტა რამ სტატისტიკიდან

მდგომარეობის ტრაღიკომი ისარის, რომ აქ საქმეს ვერ შევლის ზნადაზნაობა. არ არსებობს არაფრითაა ვაიანტა იმისა, რომ დღევანდელი თქვენი ავადმყოფობა, რომელსაც თქვენ შეიძლება არც კი გზიანობდით, სიკოტეს; ლუს არ გავუწარავს თქვენს ცოლს, თქვენს შვილს და შეილიშვილს თუნდაც დღეს, თუნდაც ხვალ, თუნდაც ათეული წლების შემდეგ!

თი ფაქტები, მუშა ჩამომსხმელი პონორიეთი ავად იყო შეილი წლის წინად. შემდეგ მან ცოლი შეიერთა ცოლქმარი ერთმანეთს ვერ შეუთვისენ და გამოიწვიეს, მათ ყველა პატარა ქალიშვილი, ამ გარემოებაში ისინი აიძულა ცვლავ ერთმანეთს დაბრუნებოდნენ, ქორწინების განახლების შემდეგ გაყდა ერთი წელიწადი, ერთ მშენებელს დღეს ჩაუბრუნებულ მძღვს ექიმთან და ირკვევა, რომ იგი ავად არი პონორიეთი.

ჩამომსხმელი კბილებს აკრავუნებს, არ იცავს უბაზისიდან რა ქმას, ის მიხად არის მჭეხ დაატეტხს თავზე თავის ცოლს.

—ის საძაველი,ისა! სჩანს, მან ცვლავ ხელი მიჰყო თავის ძველ ხელობას! ამბობს ის თავის ცოლის შესახებ და მოითხოვს, რომ იგი ექიმმა მის თანდასწრებით გასინჯოს.

ექიმი უფრუფრს ამ წინადადებას და მოითხოვს ქმარი ითავიდან გავიდეს, ქმარი გადის. ექიმი დიდხანს სინჯავს ჩამომსხმელის ცოლს, იგი საესტეტი ადამიროვია, ბრყევა მხოლოდ, რომ ამ ქალს 7 წლის წინად ქმარმა მკითროლენი ნიშნები პონორიეთის. ამის შემდეგ ეს ნიშნებიც გაქრაოლა.

აჰ, რაშია საქმე? საიდან გახდა ავად ჩამომსხმელი? ავადმყოფობის საიდუმლოება ასე იხსნება: 7 წლის წინად პონორიეთი ავად გამხდარა ჩამომსხმელი, ის ერთხანს ექიმობდა, მაგრამ თავი არ მოუწოდია, ავადმყოფობა მან ცოლს გადააღდა, შემდეგ კი ცოლმა ქმარს უქან დაუტოვა მის მიერვე მიძღვნილი საჩუქარი.

ახალგაზრდა ინტენერმა ცოლი შეერთა. ცოლს გავიყენებთ უფარის თავისი ქმარი, მაგრამ დაბით შევდურებას! ქორწინების მეორე დღეს უფრუფრ ავად ხდება. ექიმი ადასტურებს რომ მას აქვს უფრუფრ პონორია. ახალგაზრდა ქმარი ვანადმურებულია. ცხარე ტრემლების ქვეშ ის ბუტბუტებს: ახ, რა საშინელებაა! ამის შემდეგ ვის უნდა დაეყვებინა?! არა, მე ამას ასე არ დატოვებ! იმუქრება ის და მოითხოვს, რათა ექიმმა მისი ცოლი გასინჯოს. გასინჯავს ადასტურებს, რომ ცოლიც პონორიეთი არის ავად.

როგორ? ირკვევა, რომ ვიდრე —ახალგაზრდა ქალი ინტენერზე გათხოვდებოდა, ის მეორე კაცთან ცხოვრობდა, ამჟამაა ამ კაცმა გადააღდა ქალს ავადმყოფობა, ქა-

ლმა კი თავის მხრით დაავადებოდა თავისი მეორე ქმარის ხალგაზრდა ინტენერმა, სამეფი ერთად თავი იყრიან ექიმის კაბინეტში. ინტენერი ყველაფერს იულისს (კოლის სახელია) პირველ ქმარს ახარავს. ბოლის ექიმი სინჯავს იულისს პირველ ქმარს, რომელიც სასებეთი ჯანმრავალი აღმოჩნდება.

ცოლქმარი გამოუვალ ჩიხში მოემწყვდენ, ვინ არის დანაშავე, საიდანაა ავადმყოფობა? ექიმი ხანგრძლივი გამოკვლევების შემდეგ ამჟავებებს, რომ იულისს ავადმყოფობა გადაედა მისმა ქმარმა ინტენერმა, რომელსაც ავადმყოფობა თავის წინანდელ საყვარლისაგან მიუღია.

ავილოთ მოქ. ეარევის ისტორია. ცუხეში მან სრულიად შემთხვევით შეიძინა ათამანგი. სწორედ მაშინ, როცა ის მილიოდალუისი ბერგონიეს შესართავად, რომელსაც ქმინდა დიდი მზითევი 50.000 ფრანკი, ეარევე შეუდგა ფიცსტავ ექიმობას, ზურობა ზომ არ არის 50.000 ფრანკის დაკარგვა! იქიმმა სულ ორი თვე, ექიმი კატეგორიულად უკანდავდა მას ცოლის შერთვის, რადგანაც ეს აქ-

ბოთა უფილოსი (დანაშაოლი, მას სწორედბოდა ექიმობის 7-8 კოისი, ეარევიმ ყურადღება არ მიაქცია ექიმის ვაფრთხილებას, არი თვის შემდეგ, როგორც კი მან თავი ცოტა უკეთ იგრძნო, შერთით ბერგონიეს ქალი და მისი მზითევი მიიღო. მეურ რა გამოვიდა? გამოვიდა ის რამე, ავად მყოფობა გადაიარა ცოლს, ბავშვს და მის ძძამს. დასახირდა რამოდენიმე სიკოტელი, გაუბედურდა რამოდენიმე კაცი. ეარევე დაკარვა სასმასურთ. ცოლი, ფრანკები, პასუხისგებამ იქნა მიცემული ექიმი, რომელმაც არ აცნინა ბოლეს ბერგონიეს ეარევეს ავადმყოფობის შესახებ.

ერთი სიტყვით ის, რაც ამ სფეროში ხდება, ძნელი ასაწერია. ფრლომანდის დაქვილებანი — ეს მხოლოდ კონსაქტიტორი წარამდგენაა იმ დიდ უბედურებაზე, რომელიც თანამედროვე საზოგადოებას ემუქრება და რომელსაც ასე ურღვევურად ავადმყოფებს სტატისტიკა. არ ჩას ამბობს ეს უკანასკნელი.

კონსაქტიტორის სტატისტიკის თანახმად ყოველ ის მამაკაცზე ზოლის 160 ინფექცია. რიკარდის ცნობით ეერთამში მამაკაცების 80 პროც, ავად არის პონორიეთი.

ბელგიის ცნობით 30-40 პროც. იმ მამაკაცების, რომელთაც პონორია ჰქონდათ, ასწულუმბს თავის ცოლებს. ქალებში დაავადებულია ქალთა სწულუმბით 90 პროც.

ბლავოს სხრით ბერგონში უცოლო მამაკაცი 30 წლამდე ავად ხდება პონორიეთი საშუალოდ ოთჯრ ზანც.

ლექო შენგელისა.

რა უნდა ვაკეთოთ სოფლად არღადმგაზნ

წარმოებაში ჩაბმულ მუშა - მოსამსახურეთა შორივი შევსებულები უკვე დაიწყო. საკაა სასწავლებლებში შეკრებიბა შეწყდება და საზაფხულო არღადმგებიც კარახედა მომდებარა.

ქალბატის ეს კულტურული ტალღა სოფლის ჩვეულებრივი სტუქსარია. შევსებულებში წასული მუშები და მოსწავლე ახალგაზრდაბა ზანგრძლივი დროით უბრუნდება სოფლის მშენებორ წიაღს, ბუნების ამ საუტკბოო შემოაქმედებას, რომელმაც უნდა აღედგინოს თავის შვილებს დაკარგული ჯანმრავლობა, ფიზიკური უძლურება, და სრულიად ჯანსაღი, მძლავრი და საური ენერჯითი აღსაცხ დაბრუნონს ქობანას სასწავლებელს.

სამაგიროდ ზაფხულის ამ ქალაქში სტუქორებმაც სოფლის საყვილიდელი უნდა გაიღონ რამე, მათ უნდა ახსოვდეთ რომ ისინი სოფლის ერთფეროვანი ცხოვრებ-

სათვის წყულუმბი განმაქურნებელი მალამოა, და მისისა და სიამის მიმკვება.

მოსწავლე ახალგაზრდობამ, მუშებმა და მოსამსახურებმა სოფლის მოღონებულ ცხოვრებაში სიკოტელ უნდა შეიტანონ, კულტურულ - განმანათლებელ მუშობაში თავიფრე უნდა ჩაებან, სოფელი გამოაფხიზლონ, წაახალისონ თავიანთი შირადი, სახრიან გეგმებიანი მზობმა გარჯილობით სოფლის მშრომელეს თვალსაჩინო მავათობით უნდა მისცენ.

სოფლად ბეგირ რამ სტეკია, ბეგირ რამ ავლია. ვინ უნდა მიუხედეს მას, ვინ უნდა ეპატრონოს, ვინ განკურნოს მისი წყულუმბი, თუ არა მისსავე შეგნებულმა შეილებმა.

პარტიამ და ხელისუფლებამ დროულად გადმოსინროლა ლოზუნგი „პირი სოფლისავენ“ მშენებირი ლოზუნ-

გია. ის წარმოშვა სოფლის ცხოვრების სიმაღდივმე. მაგრამ მართო ლამაზი ლოზუნგით ვერ შეეწინაღებოდა სოფლის გაჯივრებას. ვერ მოვიგებთ გლეხის გულს, თუ არა რეალური, მისთვის აუცილებელი სახზრად არ მივაწოდებთ მას. საჭიროა გული და სული სოფლისაკენ, საჭიროა მისი გაჯივრება. შენს გაჯივრებად მიზნობი და შენი მხრუნელობა მათთან მათსავე აგრძობი.

სოფლად მუშაობა ადვილი საქმე როდია. სოფელში მომუშავე დახლოებულნი იხსტარ უნდა იყოს. გომძელი სიტყვა და საქმე პატარა სოფელს არ უყვარს. არც „კრიტიკოსი“ უყვარს სოფელს. გლეხი, რომელიც შენ მუნჯად და უხეივ გზაშია, მშენებელი, კრიტიკოსია თვით შენა. მოქმედებს.

სოფლის მღვდელი არ უყვარდა, არც დღეს უყვარს. რატომ?

იმიტომ რომ მღვდლის სიტყვა - ქადაგებება და მისი ნოქმედებანი დიდი წინააღმდეგობა იყო. ქადაგებდა არ იპაროთ, თვითონ კი იპარავდა. ორი პურანიც თუ გაქვს -- ერთი სხვას მიცილი, თითონ კი ღრამის ფულში ერთი ქვარანის ამარას აბრტყლებენ.

ამიტომაც იყო რომ სამღვდლოებმა და მათი სულის ჩამოქმედონი რელიგიური ცრუმორწმუნეობა სოფელსა იცილიად ჩამოიპარა და დღეს აღარა სწამა მისი არც აღსარება და არც ზიარება.

სოფელი აღმაცვიდა უყურებდა და დღესაც ასე უყურებს სოფლის მასწავლებლებს, თუ ის კუდაზნოვცა თუ ის სოფელს მოსახლეობას ზევიდან დაპყვენი. ნაწი ქორისა და ლიხის არ იზიარებს.

გლეხობა მასწავლებლიან სამართლიანდ მოითხოვს რომ ის სკოლის გაუმეც მისადგომი კაცი იყოს, სოფლის შესვდენისა და კარგი მავალითის მიმცემი. მასწავლებელში სოფელი უნდა ხედავდეს, შრომის მოყვარე ნებისითი სასუს აღმანი. ასეთი მართლებლის სიტყვა და საქმე სოფლისათვის მიმამაველი მავალითი იქნება. სოფელს მას შეიყვაროს, პატივს სცემს და მის ყოველგვარ კულტურულ წამოწყებებს ადვილად შეურყევება.

თუ ასეთია სოფელი გლეხის შეხედულება მასწავლებლობაზე საერთოდ, ცხადია ასეთივე თვალთ შეხედვას ის სოფლად დაბრუნებულ მუშებსა და მოსწავლე ახალგაზრდობას.

სოფელში მომუშავენი თავის ჩაცმა და დახურვასაც უნდა მიაქციოს ყურადღება. სოფელს არ უყვარს გალესტრეც - შლაბიანი, გალოვე შარვილიანი ანდა რევოლუციური ჩამოკიდებული უსაქმოდ მოსიყვარ ახალგაზრდობა.

სოფელი ბავშვითი თინიანია. მას პატარა ეწყინება და პატარა გავხარდება. თუ მიღგრმა არ გიყვარება, მოყვარე მტრად გიგოლებს. არ დაღვიბობს, აფთავაწმუნებს. სოფლის საზოგადოებრივ სტუმრებში, თუ სოფელ დაიპყრონ სოფლის საზოგადოებრივი ყურადღება, დამსახურებონ ნილია და პატივისცემა, და მათაც რამე არგონ. ბევრი ჩამ ქვეპატირი, ასე ვსთქვათ ინტელიგენტური -- ღობებით მიიწე უნდა დასთმონ. დიდი, ცნობილი კაცი ქალაქში -- პატარა უნდა გამოჩნდეს სოფელში.

ძველი რევოცი ხალხის სიბნელეზე ეყრდნობოდა და შეგნებლად აფერხებდა მშრომელი ხალხის წინსვლისა და განვითარების საქმეს, რევოლუციამ დაამსხვრია ეს ბოროლები. სამუთია ხელისუფლებაში მთავარი ყურადღებები მიაქცია სწავლა - გაზრდის საქმეს, სასტიკი ბრძოლა გამოუტყდა წერა - კითხვის უკიდინარობას ხალხში, რელიგიური ცრუმორწმუნეობას და შეუღდა ქვეყნის ახალ სოციალისტურ საფუძვლებზედ აგებას.

დღეს ჩვენს სოფელს გვიარ იცნობი, მას ძველი ელფეტისი არარაგნი შეიჭრება. დღევანდელი სოფელი ცხოვრების ახალ პრინციპებზე კულტურის თანამედროვე საფუძვლებზეა გარდაქმნილი.

სამუთია ხელისუფლებამ მთელი რევოლუციცა შიახს დინა აღმშენებლობის ყოველგვარ დარბში. სოფელს აუწინა კომუნები, თეატრები, გაუმრავლა სკოლები, სამხიოხელოები, საფუძვლიანად შეუსკთია გზები, გაიყვანა ელე-

ქტროფიკაცია, გაუსხნა საწარმოო ფაბრიკები და შიგ დადაისროლა ადგილობრივი, გლეხური ძალე.

ხაველბობი შევტულვებში წასული ამხანაგებმა უნდა გამოიყვანო ყველა ეს კულტურული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. მათ პირთში საჯარო კრებების მოწყობა თეატრებისა და კლუბებში, ჟიხ - სამკიხეველოებსა და წითელ კუთხებში, ყველა ესენი საუკეთესო საზოგადოებრივ კულტურულ განმანათლებელ მუშაობის საწარმოებლად. აქ უმთავრესად უნდა იმართებოდეს ლექციები სასოფლო - სამეურნეო საქმიანებზე, სოფლებში კომუნისტურ მოსახლეობის გასამხედრობებზე, ფინკულტურაზე, ჟიმიანზე, კულტურული მეთოდების ჩამოყალიბებაზე და მასში გვემინი მუშაობის დაგვიდობებაზე.

საქიროა აგრეთვე თურნალი - გახეთების გგფუფური კითხვა და შემოყვრებელი გლეხობისადმი ახსნა - განმარტების მიქცე. ისე როგორც ყველდღეთის ჩენი გლეხობა ძიიერი დინტერესებლია ქვეყნის შინაური და საგარეო მდგომარეობით.

პოლიტკაში გაწირვნილი გურული გლეხი ხშირად იძლევა ხოლმე შეკითხვებს: მავალითად, რას ფიქრობს ბუფუფუნიული ეგრობა სამკიხების შიმიართ, მოსალიდენელოთ თუ არა ომი, სად, როდის, და გვეყვლება თუ არა მოკეშირე თუ ვინიკობაა მსოფლიოს ყჩაიღებმა თავზე და გვეტებებს მეორე სისხლის ღვრა. ვის გვეყვება ომში მსოფლიოს მუშები, ანდა მოახდენს თუ არა ომის საწინააღმდეგო გაღვინას მასებზე კომუნისტური ინტერნაციონალი და სხვ.

ამგვარ შეკითხვებზე საჭიროა, სწორი და ამომწურავი პასუხის გაქცევა.

გურია - სამეგრელოში სოფელს ქაიბი აწუხებს. საქართველოს ეს მშენებელი კოხები (კიხე - ცხელბების ბუფუფუნილი) არის გაიაცქელე. დაცივით წესით მუქულებელია მისი ამომზობა. უჭვებობისა სოფლად დაბრუნებულნი მოსწავლე - ახალგაზრდობა შეუღლებს უწინ თავის ექვში კოლონიან ადგილებს მოსაბობას, ზერე თითონ გასწვინდას კარმიადენ უსარგებლო მკრე ბოლახებისაჟან და სანიტარულ ჰიგიენურ პირობებში ჩაყვინის ის.

შეღებულ მიგშვლის უნდა მიეშვლის და როცა ამრიგად მთელი კუთხე უბანი გამოჩნდება და ეს კი თითოთი სამკენებელი გახდება მამინ გალოვე შეიღებულ სასოფლო კრებების მოწყვევა, ქაიბების ამომზობაზე გაბედული ლაპარაკი და ამ მიმართულებით საერთო დაცივითი მუშაობის გაქცევა.

ქართლის სოფლებში დაზარებულ ნენების შთება სწავლობს პარის. მის გასწვინდალ აქაც ასეთივე ტაქტი და მიღგობაა საჭირო.

ასევე თქმის სოფლად გზების შესახებაც, ნაწილი საზოგადო გზების დაზიანებულობა და მათზე კაცვე უარესად სამეურნეო გზები და ბილიცა. წვიმების დროს სახლში ხარ ჩაკეტული. გარულ გამოსვლა შეუძლებელი ხდება. აქაც გზებშენების შეკავშირება საჭირო და მთავარი გზებზე მისასვლელ გზებისა და ბილიკების საფუძვლიანად შექმეება.

ულად ვეგამოლოთ ერთ ბიუროკრატულ ჩვეულებას, სოფლად ღობებით ჩამოსული თავის უაღრეს მოვალეობად მიზნია ხაზრდოლი ძილი, შეიღამებუ წარმოლა, შეადღებუ ადგობა, თობლი კვერცხებისა და წყაროების მოწონება. და არაჟად გამომრუტულ ტროსტებით ხელში სკიოვობა და სამკიხეველოსაკენ გასიყვრება. აქ სოფლებს წარმოადგენის მომწიხობა კომისია. გაიპართება აგრანობილულო სადამო“ ვახშით, მფრინავი ფოსტით, მკითხითი, ამერიკული ტროსტო და სხვ. და სხვ. იმეიათი გასართობებითი კეჭე საგანებლად გამოუყოფლია მეორე, ვახშის მომწიხობის კომისია. ეს კომისია -- ეგზეკუციცა ჩამოსვლის კარდავარი ბევრეს ბრეჭე სოფლებებს წყარობებით, ყველით, ხაჭუპურით, ინდაურით, ღვინით აზოცი და სხვ.

შეღებუ „საუტსხოვი“ წარმოდებლად დამხმარებულნი, პიესა შექმეცილი, გოგო-ბიჭების ხუნტრუცი, ფოსტოთა და ყვეადილები ხალხის ჯიბის ოპირაცია. ვახშიში, ღობინცელი. ბოლოს სკანდა-

ლი, სიროლა, ჭურჭლეულობის მტრეცეა. ცემა ტყეა და ბევრი ასეთი მარჯალიტები.

წაიდა ერთი თვის შრომა, განიავდა სოფელი და საჭედელო მიწას დარჩა 3-6 მანეთი, მოთქმა - მოთქმა, ჰორი, ბევრი გლანძვილა და სხვ.

წამოღვენას ესწრებინა მცირე წლოვანებიც, რჩებიან გათენამდე და პირში შესტყვიან მოქცევა რაინდებს, იწყებენ და ცუდლოტდებენ მოზარდი თაობა.

წამოღვენების მართვა დიხავს რომ საკიროა და სასარგებლო სოფლად. მაგრამ წარმოადგენს ასეთი „მილიარი პროგრამით“, თუ არა ზიანი, არავითარი სარგებლობა არ მოაქვს ხალხისათვის.

წარმოადგენს უნდა გაიმაოროს შხაბითობით, უნდა დაიწყოს 8 საათზე და ვაიადღეს 12-მდე. პიესა უნდა იყოს თანამედროვე ცხოვრებასთან შეფარდებული. შინაარსიანი, იადვი და ისეთი, რომლის დაძლევის თავისუფლად შესძლებს ადგილობრივი ძალები. სცენის მოწყობა დაქირავე-

ბული ძალებით არ უნდა ხდებოდეს. ერთი სიტყვით, წარმოადგენს ხარვეზისათვის კი არ უნდა იმპროვიზოდეს, არამედ შემოსავლისთვის და საზოგადო საქმედებებზე გაწეულ ხარჯების დაფარვისათვის. ვაშემების გამართვა და სხვადასხვა მახინჯი უნდა აიკრძალოს.

დრო მოქმედების, უშინააისო პიესები უნდა განიღვენოს, ვაცლებინა მერს ნაყოფს მოგაცემდა კვირა-ექვსედიღვენი საჯარო — ლიტერატურული გასამართლობის მოწყობა, თუ ამას შეეძლებოდა და ადგილობრივი აგრარებისა და მეურნეების დახმარებით მოგაწყობოთ სამეურნეო საკითხების გასამართლობა — ეს ხომ პირდაპირ მისწრება იქნება გლეხობისათვის.

ყოველდღე ის რაც ჩვენ ესტავით პირველ შეხედვით პატარა და უმნიშვნელოა, მაგრამ სოფლის ცხოვრების მკოდნე პირები დამეთანხმებინა, რომ ეს არის საუკეთესო პირობა ახალი სოფლის აღმშენებლობისათვის.

ა. ვლადკოვია.

მასწავლებელი ამხანაგ მასწავლებლებს

უღიღესი უბედურება დატრიალდა ქ. ქუთაისში: ამ ორი კვირის წინადა ებრაელი უბანი ერთიანად გადაიწვა. ქუთაისის ასეთი განმანადღურებული ხანძარი არ ახსოვს. დიდივე 500-მდე სახლი და 5.000 სული გაბოჯანჯავდა. ათიოდ კაცი ცოცხლა იმსხვერპლა.

ეს არ არის მარტო ქუთაისის უბედურება, არამედ არის მთელი საქართველოს უბედურება. იმეოთაა ქაქუცა-ნა, სადაც ებრაელებს თავისი არსებობის საბიძგეზე უმეოთა ტანჯავა — წამებს არ განეცადოს. საქართველოც იმ უბნით ქვეყნების რანგს ეკუთვნის: ჭერეში ებრაელებმა მიუხედავად ძველ პოლიტიკა - მონეოტია პროვოკატორულ დამოსვლებისა, ქართველ რს ვეყრდნე მდგა და მასთან ერთად მთელთა ეწეოდა ცხოვრების მძიმე ჰაბანს. ჩვენში ქართველსა და ებრაელს შორის მხოლოდ რელიგიური განსხვავება იყო. მაგრამ დღეს, საბჭოთა ხელისუფლების დროს, როცა რელიგიური მოტივები არ არსებობენ, ეს ერთად-ერთი, კედელი, რომელიც ხელოვნურად იყო აღმართული ქართველებსა და ებრაელებს შორის, თავისთავად იშლება და იზარევა. ეს გარემოება კიდევ უფრო გვიძლივს გავუქობოთ ჩვენს მოძიე ქუთათაურ

ებრაელებს ცეცხლი-ვენა და დაუამთო და შევემსებუე-ქოთ აუტანელი ტვიფობები.

ამ შემთხვევაში დიდი რამ შეგვიძლია ჩვენ, მასწავლებლებს, ჩვენ უნდა მოვიხმაროთ მთელი ჩვენი გაცელება და ავტორიტეტი და უნდა გავწიოთ ხალხში ებრაელებს პრობაგანდა. ჩვენ უნდა მოუწოდოთ ხალხს ქუთათაური ებრაელების დახმარებულად. და დარწმუნებული ვარ, ხალხი, შრომელი მისა დაუჯერებს თავისი შეილების მასწავლებლებს, დაუჯერებს მათ, ვისაც ის ანდობს თავის შეილება. თავისი მომავლის ბედ-იბოლს, დაუჯერებს მომავალ საზოგადოების ხეროთიმოდლებს — მასწავლებლებს.

აი ამ იმედით მე მოხუცი სახალხო მასწავლებელი, მოუწოდებ ჩემს ძმებს — სახალხო მასწავლებლებს ენერგიულად მოაკიდონ ხელი საქმეს — მთელს თავის ენერგიურ გასწორებ ავტორიტა და პრობაგანდა ულომბელი სტიქის მიერ გაუბედურებული ქუთათაური ებრაელების სასარგებლოდ.

მე მს გაუმარჯოს მასწავლებლებს, მუშაობას ჩვენს მოძიე ებრაელების აღდგენის საქმეში.

მახუცი მასწავლებელი გიორგი ბოკერია.

მივიღოთ საჭირო ღონისძიებანი

გადაიწვა ქუთაისში ერთ-ერთი ყველაზე მედიორი დასახლებული უბანი „მწვანე ყვავილა“.

რაიმედინმე ათასი სული უღიღისებოთ მოსახლეობა უბანსა უსახლკაროდ და ულუქმამაოროდ.

რაიმედინადე დიდა ამ სტიქიური მოვლენის გამანადღურებელი ძალა, იმეოთადაც დიდი ხელისუფლების და მშრომელი ხალხის დახმარება დაზარალებულთა მღვდომარეობის გასაუფრებოთესებლად; ამგვარ უნდა აღინიშნოს, რომ ამ უკანასკნელი ათეული წლების განმავლობაში ეს პირველი უბედური შემთხვევა არაა როცა ცეცხლის ანადღურების ამ უბანს, თუმცა წინადა ამ ცეცხლს ისეთი სამინელი შედეგი არ მოჰყოლია, როგორც ამჟამად მოჰყავა.

ამ მოვლენას ბევრი მხეხეტი უწყობს ხელს: წყალ-სდნის უქონლობა, ცეცხლის მტრობილი რაზმის მოუწყობლობა, ხნს შენობების შეეგებუება, ეიწრო ეზო-ქუჩების ფიქრული ფარდობებით შემეიდროება, რაც მეტად უწყობს ხელს ამგვარ სტიქიურ მოვლენის გაძლიერებას.

ამას გარდა, აღნიშნავია ის გარემოებაც, რომ არა

აქვს სათანადო ყურადღება მიქცეული შენობების აგების დროს ქუთაისში გამატონებულ ქარის მიმართულებას.

ეს გარემოება არც ისე მცირე როლს თამაშობს ცეცხლის გაძლიერება - ვაფართოვების საქმეში.

მათივედად იმისა, რომ ებრაელების უბანი ამ 20-25 წლის განმავლობაში, ორჯერ გადაიბუჯა, აქ ფიქრული შენობები მანაც იმ მხარეს იყო ჩამოწყობებული, რომ ჩრდილოეთის ქარის ამეგარინდის დროს რაც ქუთაისში ჩვეულებრივ მოვლენად არის ვადაქცეული, ცეცხლის გამჩენის დროს საფრთხეში ვარდება მთელი კუთხე.

ევეთ არ არის იმ მთავარ სახრუნავთან ერთად, რომელსაც შეადგენს წყალსადნის გამოყვანისა და ცეცხლის მჭობებული რაზმის მოწყობის საქმე, ვადამწვარი უბნის აღდგენის დროს, გათავისწინებული იქნება „მწვანე ყვავილა“ ტოპოგრაფიული მდებარეობა და მთელი ის პირობები, რომელიც ნაწილობრივ მანაც უზრუნველყოფს მოსახლეობას ამგვარ განადღურებისაგან.

გაუფარ — ვაშა.

ქალთა საკითხის გამო ჩვენში

ამ ბოლო დღის გახშირდა ქალთა წრეების დაარსება წარმოება - დაწესებულებათაში. ამ წრეებს ფრიად სიმპათიური მიზანი აქვთ დასახლები: თეთრფანეთარობა, შესწავლა ჩვენი წარსულისა, ლიტერატურისა, ისტორიისა და სხვა; ე. ი. შეგებნა, თუ ვინ ეცხვიტ უწინ, რა ვართ, დღეს და რანი ზნა ვიყოთ მომავალში. ამას გარდა ქალთა შორის, კვლავიტილოზი კონძის ასამბლეებიც დაარსებულია სხვადასხვა კურსები, როგორც არის მაგალითად: ქრ-კერვის, ქალთა საპირფარეოს, მანქანზე მუშაობის, ბავშვთა კერების და სხვა, საქართველოს პროფსაბჭოში ყველა პროფორგანიზაციებში მისცა წინადადება რომ საპანსონსგებელ საშუალებად დასაწინააღრუმებელ აშხანდებში წარმოყენებით ქალთაზე და საერთოდ გაფართოვებით შათი მონაწილეობა საზოგადოებრივ და პრიფესიონალურ ორგანიზაციებში.

ყოველივე ეს არსაკვირველია დიდი მიღწევაა, მაგრამ

საჭიროა ამ მუშაობის კვლევა უფრო გაღრმავება, გაფართოება, უფრო მეტი გაცემიანება შეტანა და არსებულ წრეებს შორის ორგანიზაციული კავშირის შექმნა.

ამ ამოცანის გადაწყვეტას ერთბაშად შეუწყობდა ხელს და გადავლენდა ერთი ჰოლიანი ბუქვებითი ორგანოს დაარსება, რომელშიაც მთლიანად მოწინააღმდეგეობა ჩვენი მოწინავე ქალბერი. ეს კერძოთი ექნებოდა იმის მპყვენებელი, თუ რა კთვდობა ქალთა წრეებში. ეს კერძალია განსაკუთრებით დიდ ხელშეწყობას გაუწყვედა ქალთა წრეებს პროვინციებში.

ყველა ეს ზომები უსათუოდ ხელს შეუწყობს ქალთა კულტურულ დაწინაურების საქმეს, შათი შორის ფართო აღზრდილობითი მუშაობის გაცხოველებას, მშრომელი ქალბერის ახალი ცხოვრებისა და კულტურის გზაზე უფრო აქტიურად გააშკვლეს.

ნიკოლოზ კვლიშვილი.

ყოფ. ახალგაზრდა მარქსისტთა განყოფილება

პარიზელი „ახალგაზრდა სოციალ-დემოკრატი“-ილიმლოგებში და ჩვენ

„მის“ გარდა „ახალ. სოც.-დემ.“ მესამე რევიულში, მოწინავე წერილით წარმოადგენილია ვინზე ზუნდაც, რომელიც ცდილობს ჯაბი გაუყვიროს ემიგრაციის 7 წლის მიღწევობის და გაამართლოს იგი მენშევიკური „ფილოსოფიის“ და პრაქტიკის თვალსაზრისით. ახალს რა თქმა უნდა ზუნდაც ეყოლოს იტყვის, ისიც იმორჩება იმას, რაც არა ერთხელ უპრანტებია შათი თვისი მენშევიკური ემიგრაციის ლიდერებს, მაგრამ შინც ვინდა შეიჭრდით ამ წერილზე, რადგან მასში ძველი პოლიტიკური კურსის განტიფარება და ახსნა მოცემულია.

მენშევიზმის პოლიტიკის დამახასიათებელ თვისებებს ჩვენში ბევრი იტყვის. იგი არსებითად იმპო ამობაძტება, რომ სიტყვით სოციალ-დემოკრატია არასოდეს არ აბის სოციალიზმის წინააღმდეგ; თავის-თავს აცხადებენ მუშათა კლასის ინტერესების დამცველად, ბოლო როლსაც ვეჩი საქმეზე მიტყვა. ადვილად იტყვიან ამ პრიციპებს და გამოიღოს რევოლუციონერული მოძრაობისა და მუშათა კლასის წინააღმდეგ.

ამ მოლაღატეობის გასამართლებლად იგი ყოველთვის აყენებს „საშუაოდ“ რამე ახალ თეორიას. უკანასკნელ ხანებში ასეთად არის წარმოდგენილი ე. წ. „დემოკრატიული შეზრდის“ თეორია. ამ თეორიით შევიარებულნი პარიზელი ახ. სოც.-დემ. იდილოგები ზუნდაც ვეაწყობენებს, რომ კლასთა ბრძოლა მოისპობა „დემოკრატიის“-განხორციელებით: რომ შრომისა და შრომის პარონიტებს შორის დედა ვადაწყვლება არჩენებინს და პარლამენტის სასულილებით; რომ სოციალიზმის გამართლებასთვის არაა საჭირო ბრძოლისა და ძალდატანების მეთოდების გამოყენება.

როგორც სჩანს ზუნდაც კარვად შეუთვინებია კაუტსკის ახალი თეორია: „თანამედროვე დემოკრატიკში შევიარებულნი ბრძოლისა და ძალდატანების ფორმებს აღვივი ადარ აქვს კლასბრძორივ კონფლიქტების ვადაჭრის დროს, არამდ ისინი შვიდობიანებ სწყვიდიან პრობაგანდისა და ხმის მიცემის შემწყობნი“-ო. და შით ქელა სურის ზუნდაც ჩვენს ვავგანალოს.

მენშევიკური ფილოსოფიით შევიარებულნი პარიზელი „მარქსისტ“-ი ზუნდაც ვადაჭრებულნი ნერვიოლობით არჩენენ საბჭოთა ხელისუფლების მუშაობას, საბჭოების უფრებში სინჯარებზე, რომელსაც თორბი სრულიად არ გაუთუფლისწინებია თავისუფალი პრობაგანდისა და ხმის მიცემის საშუალებანი, არც დემოკრატიული შეზრდის“ კანონი და ისეთი ნახტობი გაუყვიებია ემოკაზე, რომ უაფხოდ შესდგომია სოციალიზმის შენების საქმეს.

„ნამდიღლად კი ვგვისწავლის ზუნდაც, რომ ერამა შესსლოს სოციალიზმის განხორციელება, საჭიროა ხანგრძი-

ლივი დემოკრატიული შემოქმედებითი სკოლის ვავლა. ხოლო ამ თვალსაზრისით საბჭოთა ეკ. მონის როგორც ჩამორჩენილ ქვეყანას, უნდა ვაგველა მთელი ხანა დემოკრატიული განვითარებისა, ვიდრე იგი სოციალიზმის განხორციელებას შეუდგება“-ო. ამ დარიგების შემდეგ ვზავასად მისი მასწავლებლებისა, არც ზუნდაც ვაჭრება გვეი საბჭოთა ხელისუფლების კატასტროფავზე და შესდგებია იმის ძიების, თუ როგორი ვზნა და რა სახით უნდა მოხდეს იგი. არც ამ საკითხების ვადადწყვეტა უნდებლებია მას. აქაც მზახნაზელ თეორიას აწვიდის მას ემიგრაციის ლიდერები და ისიც ელთ ამბათ ასაღებს ამ ათისჯერ მოქვირად და მოსაწყენ ზდაპრს:

„ბოლშევიკური დიქტატურის ლოკიდება აუცილებელია. მაგამა ამ ვციდიდაცია ორნარი გზით შვიდცემა მოხდეს: სახმადებელია, რომ დღეს რუსეთში ვადაბანზ-ბული პარტია შეგებნის სტირატიული აუცილებლობა და დიქტატურის თანდათან შვიდობიან გზით მოსპობს და დემოკრატუას ვანახორციელებს. თუ ბოლშევიზმი ამას ვეკრ შეგებნებს, თუ ის თავის დროზე არ შეუდგება საბჭოთა სისტემის ვარდაქმნას, მაშინ რუსეთი ვერ ასკლებია ეკონომიური კატასტროფას, რომელშიაც ვამსწარებულნი და სასოფარეკელითი მასეტი დიქტატურის დაამბაზენ და დიქტატურის მემვეილორ ექნება ქაოს“-ო.

ამილოაც საინტერესოა ვიცოდეთ რა ყოფილა ეს „დემოკრატიის განხორციელება“- ასეთი, რომ მისი უარყოფა ყველას „ქაოსისაც“ მიგვეჩვენება და უფსკრულს ვეყვიბენს.

ეს საკითხი საყენებით გამოირკვევა, როდესაც ვანემარტეთ სოციალიზმი „დემოკრატიული შეზრდის“ მიზნარს და დემოკრატიული სახელმწიფოს პოლიტიკურ კონცეპციას და რაობას, რომელზედაც მზე და მთავარ ამოუღის ზუნდაც და პარიზელ ახალგაზრდა სოც.-დემოკრატიებს.

დემოკრატიული სახელმწიფოსა და დემოკრატიის განხორციელების ქვეშ ზუნდაც ვიხედებომათ აქვს მშვიდობიანი პრობაგანდა და პარლამენტის ჭუჭნიური საშუალებანი, ე. ი. როკაც ყველა მუშებმა და მთელი სახ. ხვალედა ყოველცარი მღუფარებისა და მოსხანების ვარეშე იმ განვითარებანი, რომ ყველანი, ვამოუღებელი სოციალისტებს მისცემენ ხმას, როკაც ინგლისში — მაკლონალიბები, საფრანგეთში — ლენინ ბლოქებში და ვერიმანიაში — სევიტრიგები ერთად მიიღებენ ხმის ურავლე-სობას და დავეკრავს კამპატილიზმის მეთორმეტე საათი.

თუ ამას დაუმეტებთ „დემოკრატიული სახელმწიფოს“- ამ თვისებებს, რომლებიც იგი ურავოტეს ყოველცარი ძალდატენენითი მეთოდებს ბუარეუახიის მიმართ, მაშინ

თავაღწი წარმოვიდგებამ ამ დემოკრატიის მთელი სისულელე, სიკრტე და რაც მთავარია, შეგნებული ღალატი სოციალიზმის მიმართ, ნაკარნახევი მუშათა კლასის რევილიუციონერი მოღვაწეობის და განიარაღების მიზნით.

არც ამ ძველი მისაზღვრია, თუ რაოდენი პოლიტიკური უზრუნველობა და დიპლომატიკა იმდებდა აქ ასეთ დემოკრატიას. დღეს მიღებული გამოცემებიდანაც კარგად იცის მუშათა კლასმა ბრძოლის ასეთ ჰუმანიტარ საშუალებებს სად შეუძლია მიიყვანოს პროლეტარიატი. განა, რევოლუციონერი მარქსიზმის იდეოლოგიებს, სადნე და დიდენე უთქვამთ, რომ მსოფლიო ბურჟუაზია მარტო ხნის უზრუნველსობით გადასცემს მუშათა კლასს პოლიტიკურ და მამასადამე ეკონომიურ უფლებებს, რომ იგი არ შეეძლება თავისი კლასობრივი ბატონობის ძალდატანებით შეინარჩუნებს. როცა საქმე ბურჟუაზიის პოლიტიკურ და ეკონომიურ სიკეთილზე მიდგება?

განა მარქსიზმი ყოველთვის იმას არ გვაწვდილია, რომ ძალდატანებითი ღონისძიებანი ბურჟუაზიის ბატონობის მიმართ, გამარჯვების მთავარი პირობაა და რომ მსოფლიო პროლეტარიატი ამ დღით ძალდატანების აქტივსაფრის უნდა მოემზადოს, რომლებიც ისტორიის გარდაქმნა უნდა დაიწყოს?

სად დაეკარგეს პარიზელმა ალ. სოც.—დემოკრატებმა და „მარქსისტმა“ ხუნდაცებნა ვაგების ეს ვლუმენტიკური ასაკი, მარქსიზმის ეს აზნაბა?

თორიას, რომ თავი დავანებოდ, განა პრაქტიკულად შეუძლია ხუნდაცეს დავისაზღვლის თუნდ ერთი მაგალითი იმით, რასაც იგი თეორიაში ქადაგებს, გვიჩვენოს ბურჟუაზიის ჰუმანიტარიზმის თუნდც ერთი მომენტი.

დავიწყებო პრაქტიკად და ერთი წუთით დაუფეროთ ხუნდაცეს, რომ ჰუმანიტარი განვითარების დაგზანებით მუშათა კლასი მსოფლიო ახალგაზრდობაც და საბოლოოდ მივიღეთ ხმის უზრუნველსობა თუნდც ყველა ქვეყნებში განა ამის შემდეგ უბრძოლველად დასთმობს ძალა-უფლებებს და თავის გამატონებელ მდგომარეობას ბურჟუაზია?

რასაკვირველია არა. იგი უკანასკნელი შესაძლებლობამდე იბრძოლებს, ყოველგვარ საშუალებას იხმარს, რომ კლასიური ბატონობა შეინარჩუნოს; ამას ადასტურებს რევოლუციონერი ბრძოლების ისტორია წარსულში; ამაჲ გერსაცდება იგი მომავალშიც; ამის შეტყობილ მდამტკიცების იძლევა ხუნდაცეს და ამის ცოდნა სავალდებულოა „მარქსისტ“ ბუნდაცესათვისაც.

მერე როგორ დახვდება ამ საშინელ აქტს ხმის მიცემით მომავლ მუშათა კლასი ხუნდაცის ზრების მიხედვით?

რასაკვირველია. იგი წინააღმდეგობას ვერ გაუწევს ბურჟუაზიას, რადგან მას მხოლოდ ხელის აწეით დაპყრობენ ძალაუფლებას და ამისათვის არ ექნება მომზადებელი. ამით მუშათა კლასს სოც. დემ. წიყვების საშინელი პროვოკაციაჲს, ეს ექნება ვაცემულობა სოციალიზმის წინაშე. ამით იგი შეასრულებს უდიდეს დილატს მუშათა კლასის მიმართ.

რომ ეს ასე მოხდება, შეგვიძლია მოვიყვანოთ თვითონ კაცუკის სიტყვებით: „შეუძლებია კაბიტარობებში სასტიკ წინააღმდეგობას გაუწევინ თვითონ პოლიტიკურ გადაყენებას დემოკრატიის მიერ, რასაც ბოლის ეკონომიური გადაყენებაც მოჰყვებოდა და ყოველგვარ საშუალებას მიიხმარენ დემოკრატიის გამარჯვებისათვის ხელის შესწავლვლად. თვით შეიარაღებულ ძალის გამოყენებასაც არ დაერიდებიან თუ ეს ეს საკმარის მოჰყვებოთ თავის განჯარგულებაში“. ტომი 2, გვ. 774.

მამ თუ ასეა, რომ კაბიტარობებში შეიარაღებული ძალის გამოყენებოაც კი შეეძლებოდა ჩაილოჩინ დემოკრატიის მიერ აწულებ თითებში გამოთქმული სურვილები, მაშინ რატომ ასწავლიან ხუნდაცეს და პარიზელი ალ. დემოკრატები — ახალგაზრდებს და მთელ მუშათა კლასს, რომ ბრძოლა ბურჟუაზიის მიმართ არაა საქმიო, რომ ისინი აუშისოდაც ჩააბარებენ ძალაუფლებას, მაშინ რა საქმეა იმის მტყიცება, თითქოს შეიარაღებული ბრძოლა და ძალდატანებითი საშუალებები ბურჟუაზიის მიმართ უზრუნველია კლასობრივი კონფლიქტების გადაჭრაში?

ხუნდაცებში და მისი უფერისი ამხანაგები ამაჲყ ყოველთვის სდუმან, პასუხს არ იძლევიან და მათი დემონილიან თვითონ უნდა გამოვიტანოთ დასკვნა, თუ ვის ინტერესებს ესმართება სერეთამოროსა მენწევიანი. თუ ვის საქმეს ეკეთებენ ხუნდაცებები, რომ სოც.დემ. არის ბურჟუაზიის გამატონებელი ფრია.

საერთაშორისო მენწევიანობისა და ეკრბოდ მენწევიკური ემიგრაციის „მოღვეწევიანიდან“ საქართველოს მუშათა კლასსა და შშრომობას ახალგაზრდობამ დიდი ხანია გამოიტანა ასეთი დასკვნა. მან იცის, რომ ემიგრაციის ლიწერების ანტისემპოთა მუშობაში მიმართულია ბურჟუაზიის დასაცავად და ამიტომ, რომ ისინი საშუადმოდ გამოვიტანდენ მათ ორგანიზაციებს, ვინთავისუფლეს თავი მათი ხელმძღვანელობისაგან და მტკიცედ დგანან სამჭოთა ხელისუფლების სადრავოზე, რევოლუციის დასაცავად და სოციალიზმის გასამარჯვებლად.

შოთა გოგუა.

მ ო გ ო ნ ე ზ ა

(ნაწევები პოემიდან)

ვოყავ პატარა, ვითვლიდი ქარევეს—
ქარევეს ორქოსავს და გამსკვირვას.
ვიჩიქვდი ქვეშეშ ალმასებს ნარევეს
და გატოლებდი ბების თვალბებს.

ბავში თამაშში ვამბობდი ხშირად:
რომ ჩვენს ოღენში ბევრია ქვები,
ბებეკო, ეს ქვა რატომ ღირს ძვირად
ან რატომ არის ასე საქებე?

ბებია ვაწვე დასდებდა საქსოეკს,
უყვარდა ცეცხლთან ალუმის ჯამბი.
[მას ყველავფერი ზებირად ასსოეკს
მოგონებებში გადასულ ღამის].

მეტყვოდა ლექსებს მწვე მიგვებებზე,
თამაშს აქებდა ჩახრბობულით...
მე აქ ძველი კოშკის ნანგრევი სერზე—
მოსიანდა როგორც ეპოქის გულში

— „ო, ესლა დამარა წარსულზე ფიქრიში
და ის ქარევები, ექ რომ ჰკიდი.
ოცი, შუნს პაპას ამ მცირე ნითშში
რამდენი გოგო გაუყვიდი?“

ეს ქვები მიტომ ღირს ასე ძვირად
და იგი რატომ დღეს რომ ვაწახე,
ნუ მკითხავ შეგოლა ამ ბებებს ხშირად,
დაირდებზე, დაირდებს ნუ გამოახლები

საქებე იყო ჩენი წარსული,
რომი და რატომ დღეს ვისლა უნდა...
ვით კლბეტარის წინ მკვდარი ასული,
ჩემი სიბერე ისე ვახუნდა...

ასე დასრულდა ჩენი ამბავი:
მეცხვე, რატომ და ძვირად ქვაზე,
მაგრამ ბებისა ბევრი იგივეკი
უთქვია ჩემთვის ვაყვილულ ქალზე.
ლოლა მეგრელიძე.

„ჯაყოს ხიზნები“ — მიხეილ ჯაგავის შვილის

წილისა წილს ეუბანა „ახალ ზეპში“ მე მოვადათვე მცირე სერიის მისი. ჯაგავის შვილის „ჯაყოს ხიზნების“ შესახებ.

ამ შენიშვნაზე „ქართული მწერლობის“ მე-2 ნომერში პასუხი გაეცა სე. ყიფიანმა. რომელსაც არ მოეწონა წერლის კლო და მისაყვედურა მისი დღევანებით გამოქვეყნება.

ვიხილავ ყიფიანის წერილს არა აქვს ლიტერატურული ხასიათი, მეც „ზედმედ და დინახე მასზე“ პასუხის გაცემა.

მაგრამ 29 აპრილს რუსთაველის თეატრის საკონცერტო დარბაზში სწოთ დღევანდინამა ამ რომანზე წაიკითხა მისი სერენა, რომელიც არ შეიძლება დატოვებული იქნეს უყურადღებოდ.

რადგან მე მინდა შევეხო ამ მოსწონებას, სე. ყიფიან-ზედაც შეიკრებიხი ორიოდ სიტყვით. დავეწყოთ ყიფიანისთან.

მისი გადმოცემით მ. ჯაგავის შვილის რომანის ახალი სიტყვა: „ფიზიკურით თუ სურათი ხარ და სულით თუ მართკაცად სურათი შენაა“. რაც კინდა პატრონად და გულით სურათი აღმანი იყო, ცოლსაც წყარო-თქვენ, ხასისაც, კარსაც, ლუკმა პურსაც და ამასთან კისრზე მოგაჯდებიან ისე მაგარ, რომ მუხლებში ჩაიკეთება და წელში გაიფურხება.

ვიქნათ სე. ყიფიანი სწორად გადმოცემებს რომანის აზრს, მაგრამ როგორ გონია ყიფიანს, მის მიერ დასახელებულ ორივე თვისებებით აღმანი ზედმეყოფით რომ იყეს დაჯილდოებული, განა ეს იმის გაჩაჩტია, რომ ის ცხოვრებაში არ დაეცა და არ დაიღუპება?

ნუ თუ საიდუმლოებას წარმოადგენს სე. ყიფიანისათვის, რომ ტიპიურ მოვლენებისათვის საკითხის მთავარი ორივე იმეში კი არ არის, ორივეში თუ სურათი პიროვნება, არამედ სოციალურ ძალაა განწყობილი. რომელიც ქმნის ობიექტურ პირობებს პიროვნების ყოველდღეობისა, თუ მისი დაღუპვისათვის.

რისთვის იღუპებოდნენ ოლია ქაჭავაძის გლეხები? განა ამისთვის, რომ ისინი ფიზიკურად ან სულიერად სუსტნი იყვნენ? თუ არ იყოს, რომ ისინი გმირები იყვნენ, მაგრამ მოკვლდებოდნენ, როგორც ყველა.

რისთვის დაიღუპნენ ნინოშვილის გმირები? განა იმისათვის, რომ ისინი სუსტნი იყვნენ? არა, მატონი ყიფიანი, სისუსტე აქ აღფერო შეუძია: თვით ცხოვრების პირობებს შეყავდათ ისინი დაღუპვისათვის.

მისი „ჯაგავის შვილის რომ „ჯაყოს ხიზნებში“ გამოიყვანა არა დაუმერტობელი სახეები, არამედ ჩვეულებრივი ადამიანები ნორმალური გარემოებით და ნორმალური აზროვნებით, და რომ ისინი ასეთი გარემოებით და აზროვნებით დაცემულყვენიერ ცხოვრების საბაზისზე — მხატვრულად ის ომდინად იქნებოდა და გამოაოლებული, რომენად ცხოვრების პირობები ხელს უწყობდა მათ დაღუპებას. მისი „ჯაგავის შვილის გმირების დაღუპვაზე თუ გამარჯვებაზე ჩვენ შეგვედგინო ლობაპია იმ შემთხვევაში, რომ მათ სახეებში ავტორის მოკლე ჩვენთვის ჩვენი ცხოვრების სინამდვილე, მაგრამ, ვინაიდან ისინი ჩვენი ცხოვრების გარეშე დგანან, ჩვენც ვერაზრება ვიტყვიან მათი დაღუპვის მიზეზზეც. სე. ყიფიანის გაუცემი, ჯაგავის შვილის რომანში სექსუალური საკითხი არ არსებობს. ჩემის აზრით ეს სექსუალური ინსტიქტის არა ბუნებრივად გამოხატულება ამ რომანის მთავარი თვისებაა.

სექსუალური ურთიერთობები დაღუპვებზედა არც ისეთი უმნიშვნელო საგანია, რომ მასზე, ყიფიანის სიტყვით, ჯაგავის შვილის ნიშის დახატულება არ შეიძლებოდეს, მაგრამ მიწერაში თუ სექსუალური საკითხი ხაზში გაუსვა, სექსუალური აქტებს, ეს მხატვრობა კი არაა, ეს უკვე პარნოვიაა.

ჯაგავის შვილი კი თავის რომანში სადისტურული მიდრეკილებით აწაფავს ამ მომენტებს, რომ სექსუალური აქტებს

სთვლის უმთავრეს მამოძრავებელ ძალათ მისი ქალის ცხოვრებისა. აი ნიმუშები:

სადღურად ჯაყოს ურთობ მიყავს მარტო თავის სიფრულში. შემოაბოდათ, ჯაყო აძევება ურცხვებ მარტოს ნაწილს ახალდალა. „მარტო თავის ფიზიკურ ჯაყოს მძიმე თათს იგრძნობს“; ჯაყომ „ერთი თათით მარტოს მთელი პირისხვე დაღუფა და მისი ყელი და კისრები ჩაბნულა... ჯაყომ მარტო გულსადა ვადაქაქა, მძიმე დათვიანი დააწევა ჩაბნულდება და დაბუბნა“ ეს პირველი. ცოტახნის შემდეგ „უძლიებელი ჯაყო ურთის ქვევიდან ერთხელ კიდევ გამოძვინა და ჩაიკრახის ქვეშ ერთხელ კიდევ შებოძლდა“. ეს მეორედ. რიგაჯნებ ჯაყო ერთხელ კიდევ აცოცდა ურცხვებზე“ ეს მესამედ. ეს მოხდა უკეთესი ლიხვის ნაბიარად. მეორედ დღეს მარტო უკვე სიფრულში ჯაყოს ოჯახში. „შუალამდემ მოატანა. მსუფთავი ჯაყო ჩოჩიეთი უკმოკოცა, დაღუფებულ მარტოს გვერდი მიუწევა და ათიწოდ წუთის შემდეგ სინებულად უსაგნად გაცუცდა და ერთი საათის შემდეგ ისევ შემოკოცა... აქირებით მხედველობაში, რომ მარტოს ქმარი თერფრის იქვე იწევა, და შემდეგ „უბირი ჯაყო უფრო ხშირხშირად და მოწიროდ ბოლო ეტანებოდა მარტოს! ხან ბნელ ოთახში შეუკოცდებოდა, ხან გოლირებით უკან მოატანდა, ხან ვენახში მოესწრებოდა და ხანაც ბოლოსში შემოწყვედებოდა... შეგება მიყვებოდა და ალ-მოდებულ და ღამით დასიხებულ გენებს იჭირებდა და ალ-მოდებულ ქონს იფხანს“ (54, 56, 68, 84 და 105 გვ.).

მე ვფიქრობა რომ ამ აქტების ასე გულმოდგინებით თუა ჩაიქნებ შენებევაში არა ისტრუქტურ მთხველად უნდა ერთგულს მწერლობაში. და ბევრთხვის სიმძვილიანი აზრდობის ის ქალი, რომელიც ასეთს პირობებში ბინძურ და ამოკლებულ ნადარბან ხაზება იწევენა ამ აქტებს, სექსუალური ისტრუქტურ ტიპური გამოხატულება უნდა იყოს.

ასეთი ქალი იქნებ არსებობდეს, როგორც პატრიარქული მოვლენა, მაგრამ ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ მასზე შეიძლებოდა წერა მხატვრულ ნაწარმოებში, რომელიც უნდა გამოისახავდეს ცხოვრების სინამდვილის და აღმანიანთა ბუნებრივ თვისებებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მწერლობისათვის დაკვირვების ნიჭს დიდი მნიშვნელობა არ ექნებოდა და თვით მწერლობაც ძალიან ადვილი საქმე იქნებოდა.

ამასათვის ვთქვი მე, რომ თეიმორაზი და მარტო მ. ჯაგავის შვილის ფანტაზია და ჩემს სინამდვილესთან არაკეთილი კავშირი მათ არა აქვს; ამასათვის ვამბობ მე, რომ მ. ჯაგავის შვილს ამ რომანში ულალდა ზომიერების გრძნობამ და ქართული მკითხველ საზოგადოების სინამდვილე შეურაცხყოფა მიაყენა და სწორედ ამით აიხსნება ჩემი წერილის კლო, რომელიც სე. ყიფიანს ასე არ მოსწონებდა.

ამ წერილში მე სრულიად უყურადღებოდ ცნობავ სე. ყიფიანის ლექსიკონს და ზოლთი გვერდის ცუდი მისი ბოიკის თეიმორაზთან მსგავსების შესახებ.

ს. დედიაშვილის მოსტყნება რამდენად ცოცხი, ამ დასაჩუქრდება და არც გასტყნებში ყოფილი მოყავნილი მისი შინაარსი, ამისთვის მე უტყრებულად მიმანია შეგება ამ მოსტყნების დებულებების.

ავტორი აქ მოხლოდა, რომ ს. დედიაშვიანი თეიმორაზ ხევისაყვის სურბოს ჩვენი ცხოვრების სინამდვილეთი ენახით, რამდენად მართალია ს. დედიაშვიანი.

ავტორი ასე ამასათვის თეიმორაზი.

რეკოლოკუციამდე „ხევისაყვის რწმინთი უყუკდურესი რადიკალი და ხალხოსანი იყო... კლამი მსუბუქი და ხალხოსანი ჭინდი, ბოლო საგნის ცოდნა ღრმა და ფესვიანი... თეიმორაზის მთელი თბილისი იცინებდა: ზრდილი, პატარასანი, დინჯი, კვიინი და ენამჭერე საზოგადო მოღვაწე იყო“ (13 გვ.). ამასთან ის დრო გამოიყვებით პოლიტიკურ

მუშაობას მისდევდა და ზოგჯერ სახეობაო საქმეშიაც თვის ურევად. თეიმურაზი ბევრს ეკითხოვოდა, ბევრს სწავრა და საერთო განვითარებას უწყობდა. მართალია ავტორი მას უსაყვედურებს ბუნდოდ ლანდების დევნას, უნადადგრობას და სხვა ასეთებს. მაგრამ თუ ის ქვეიანი იყო, თუ ის ზრდილი და პატიოსანი იყო და თუ ის სარგებლობდა „საერთო პატივით“ და „მეგობართა სიყვარულით“, ჩვენთვის ეს საქმეობის იმის სათქმელად, რომ ჩვენთვის დადებითი პიროვნება იყო წარსული ხნის ინტელიგენტურ წრეებში.

რევოლუციის შემდეგ ის ინტელიგენტი სხვა სახეს იღებს.

„იმ დღიდან თეიმურაზს მისი სიცოცხლე ვისერხე რე ჩამოვიტოდა, როგორც ლეკვის აყროლებული ლეში.“ (29 გვ.) რისთვის მიზნად შე? ახალმა ქვეყანამ არ მიიღო თეიმურაზი, თუ თეიმურაზმა არ მიიღო ახალი ქვეყანა?

თუ თეიმურაზს ჩვენ მივიღებთ განთქმულ ხევისთავთა გვარის წარმომადგენლად, იმ გვარის რომელიც ავტორის სიტყვით, „წარსულში საქართველოს წარჩინებულებს პირველობას ეძლეოდა, ერის დროს ქართლის ბელადი განებდა და ზოგჯერ მეფეებს ძალაუფლებასაც ეძლეოდა“, იმ შემთხვევაში ჩვენ გვეჩვენება საქმე უბრალო და გასაგებ მოვლენასთან. როცა რევოლუციამ გაანადგურა ეს წოდება და ამასთანავე ლეში აქცია ამ წოდების ის წარმომადგენლებიც, რომლებიც ებოღუებოდნენ წოდებრივ უპირატესობას, თუ ჯავახიშვილის თეიმურაზი ასეთი თავადია, მაშინ გასაგებია, რომ მისი უპირატესი მას ცხარეზე ჩამოვიტოდა ლეკვის აყროლებული ლეში.

მაგრამ მ. ჯავახიშვილი ასე არ უყურებს თავის გმირს. მისი თეიმურაზი თავადობას არა თუ რევოლუციის შემდეგ არ იბღოუებდა, მას ის არაფერად მიიჩნდა რევოლუციამდეც ირინად, ავტორის განმარტებით. ის იყო „უცხოურესი რადიკალი და ხალხისანი“.

ამ რიგად თეიმურაზს სახეობა ჩვენ გვაყავს არა თავად-აზნაურების აპოლოგეტი, არამედ თეოურა. რომელიც უნდა წარმოადგენდეს რომელიმე სხვა მიმდინარეობას ჩვენს ინტელიგენციამში. მაგრამ, როდესაც თქვენ შეუღებობთ ამ მძიმე საქმის გამოჩენებს, თქვენ ჩადგებით ისეთს ჩიხში, საიდანაც ვასახლეული არსადანა და თქვენ რწმუნდებით იმაში, რომ ავტორის არაავთარი წარმოდგენა არ აქვს ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე და სრულიებით არ იცნობს ჩვენს ცხოვრების პოლიტიკურ სინამდვილეს.

ერთად ირთი დასწინა, რომელიც ამ წოდებთან გამოკავთ. მღვდლობის იმში, რომ ავტორის სურდა შეექმნა ისეთი სახე, რომლის მაგარად შეუფერებება არცის დაზარებადა.

სასოწარკვეტილობაში ჩაჯარდნილი მარგო უარჩევს თავის შიშას თეიმურაზს.

„სხეები თუ შეიკოვრენ ახალ ცხოვრებას, რატომ უნდა ვერ მოდროივ იყ უხეში ვისერხი?“

— არჩრის-საბოილი!

— მაშ ვაჯაის ხიზნობა გირჩევნია?

— შირჩენინა.

მარგო მანც ვანაგრძობს თავისას!

— „ვამთუცხადდ ლიდაობა და ერთგულად იმსახურე.“

ამხე თეიმურაზი ანებება და უსაყვედურებს ცალს:

— მაშ პოლიტიკურად თავი უნდა მოვიკავ, არა „ა“

ამ დღილიდან თქვენ ხედავთ, რომ სამშობლო დაწესებულებებში მის არ უნდა სასახეობის იმისათვის, რომ ეს უღრის მის სიკვდილს პოლიტიკურად.

ნახუარი ივანე უჩიხვის:

— იწამე ახალი ქვეყანა და...

— ესე იგი ქველი მოვიტოკო?

— ეს ქვეის მოდრეკა არ არის, მხოლოდ გაჭმუმი და, საცა არ გვიტახებთან, იქ ნუ ჩაერვი.

— გაჭმუმი? — უპასუხებს თეიმურაზი: „იკანეს-მე?“

მე ნუ ჩაერვი? ვაჭმუბება ჩემთვის ხომ სულეობის სიკვდილია!“

ამ რიგად თეიმურაზი თითქმის ძლიერ პიროვნებაა, რომელსაც არც ქვეის მოდრეკა შეუძლიან მათგანობის წინაშე და გაჭმუბასაც სულეობის სიკვდილად სთვლის, მაგრამ ამ აზრს თვით თეიმურაზი აჭარბოულებს, რომელიც ივანეს შეეცხებება: „რატომ არ მუშაობს ქართული კულტურისათვის“, გარკვევით უპასუხებს: „ესე ადვილად დაბარაკობ, თითქმის ჯაყვის ხიზნის კულტურის დასახეობის შექმლისა“.

ჯაყომ თეიმურაზის ცალი ჩასად გაიხადა. ჯაყო ყოველნარი შეურაცყოფას აყენებს თეიმურაზს სიტყვიითაც და საქმიოთაც, მიუხედავად ამისა თეიმურაზი ჯაყოს სამიჯიტირში დაუღვება დახლოვად და ამეც დროს უარის ისტუმრებს გულტებს, რომლებიც სთხოვენ მას დახმარებას კოპაყრატევი მუშაობით.

მ. ჯავახიშვილი იქნება იცნობდეს რომელიმე მუშაობს, რომელიც ასე იქცეოდა საქართველოში, მაგრამ ხომ ყველასათვის აშკარაა, რომ ჩვენს ინტელიგენციის არც ერთი წერი არ იყო და არ არის ასეთი ტენდენციის მატარებელი და თეიმურაზს ხევისთავსა მის. ჯავახიშვილი ვერ ვასაღებს ჩვენს ინტელიგენციის რომელიმე წრის წარმომადგენლად.

თეიმურაზი რადიკალი და ხალხისანი იყო, ამბობს ავტორი, მაგრამ რას ნიშნავს ჩვენი ქვეყნისათვის ეს პოლიტიკური ტერმინები, ჯავახიშვილი ინტელისის არ სდარანგეთის ცხოვრებთან ხომ არ სწერს რომანს, მისი სამწერლო ასმარეხე ამ შემთხვევაში ხომ არ სცილდება ირმილიონინდ ხალხის ცხოვრებას, რომლის ინტელიგენციის ყველა ჩვენგანი თითვე ჩამოსათვლელად იცნობს.

ჯავახიშვილის თეიმურაზი 40 წლის გამოყავს სცენაზე მისი სიტყვით, რომან დაწერილია 1924 წელს. თუ მივიღებთ მხედველობაში, რომ საზოგადო მოღვაწეობას და პოლიტიკური აზროვნებას თეიმურაზი დაიწყებდა დაახლოვებით 20 წლის ასაკში, ჩვენ მივიღებთ მთელს საუკუნის დასაწყისს, (დაახლოებით 1905 წელს, როცა თეიმურაზს შეეძლო სამთავროვად გამოცხადება).

ამ დროს და ვაკეთებდით აღრეკ ჩვენში ბუნდოვანი რადიკალი და ხალხისნობა კი არ იყო ჩვეულებადში, არამედ ჩამოყალიბებული მიმდინარეობადა, რომლის გარეშე თითქმის არც ერთი ინტელიგენტი არ ჩიხებოდა.

ჩვენი ინტელიგენცია ირ მთავარ ბანაკად იყო დარჩებული, ერთი ნაკიონაოსისტური მიმართულების იყო, მეორე სოციალისტური. ამ დავიფის მომენტს კიდევ არსებობდა სხვადასხვა დაუკავებები, მაგრამ მთავარი ის იყო.

რომელ ამ მიმართულებას ეკუთვნოდა თეიმურაზი? რომანის მე-28 გვირდზე ჩვენ ვკითხოვლობთ: „თეიმურაზს მიუთასავრ სწევდა და ოლიდინა: მთელ ქვეყანაზე არავის არ ყოლი რუსეთისთან ინტელიგენცია.“

თუმცა ავტორის ეს ფორსა დიდა არავის არ ნიშნავს, მაგრამ ამ წყენის საერთოდ მწელ თონზე ჩვენ იძულებული ვართ გამოვიყენოთ ის სიტყვები იმის დასასტყველად, რომ თეიმურაზი, ჯავახიშვილის აზრით, წარსულში ეკუთვნოდა სოციალისტურ ინტელიგენციას. რისთვის? იმისათვის, რომ ნაკიონალისტურ ინტელიგენციის წარმომადგენელი გახეთქი ხობტას არ შესახადდ უცხო ტომის და ისიც რუსეთის ინტელიგენციას.

შეიკოს მხრით, თეიმურაზს ხევისთავი დამარბობსა ყრის საჭარი. დემოკრატიული რესპუბლიკის განხიზნობაზე, იგი ქარ თველი (აცის ბუნების ფლობობას). ირპირობას და ირგულობას აწერს იმ გარემოებას, რომ წე-ჩვეულებით, სულთი და სისხლით არისტოკრატმა ქართველად უუღღემო-კრატოლესი რესპუბლიკა დაამყარა“. (95 გვ.).

უნდა ვიფიქროთ, რომ მარქსისტულად განწყობილი ინტელიგენციის პოლიტიკური მარქსიზმობობას დაუკავშირებს არა სისხლის თვისებებს, არამედ საერთო პირობებს, მაგრამ ცუტა ქვეივი თვით თეიმურაზს ალამარაკებს ჯავახიშვილი, რომ სულეობი. ირჩინული და ყოველგვარი უკულტურა ქმნიბიერი კულტურის ხეინდინიბი. (99 გვ.)

მოდს და გაიგე ჯავახიშვილის აზროვნება. პოთი და გამო-

არკევი, ვინ არის მისი თეიმურაზი და ჩვენი ინტელიგენციის სრული ფრთხილი წარმოადგენი.

ასეთი თუ ისეთი, ჯავახიშვილის თეიმურაზი სტოკ-ჰოლმს საბჭოთა საქართველოში.

რა უნდა ქნას მან? მოქმედების როგორი ხაზი უნდა აიღოს მან?

ჩვენ ვცდით, რომ ინტელიგენციის ერთმა ნაწილმა ბრძოლა გამოუცხადა ახალი ხელისუფლებას, მეორე ნაწილი მიექცა მშარველ პარტიას, ზოგი კი პოლიტიკის გაურეშ დაღდა და ხელისუფლებასთან ლიალურ თანამშრომლობას შეუღდა.

სე მოქცეა როგორც სოციალისტური აგრეთვე ნაციონალისტური ინტელიგენცია, რა ქნა ჯავახიშვილის თეიმურაზმა — დაღდა ის ბრძოლის ვაიდანზე? არა თუ ბრძო-

ლა არ შეუძლია ამ ადამიანს, მას იმისიც კი ეწინიან, როცა სოფლებს ჩამოსული ჯავაი თბილისის ქუჩაზე ხმა ვალა ლაპარაკებს. მიუკვლე მშარველ პარტიას? ანს ვერა კი ვაგაონზე თეიმურაზს. იქნება პოლიტიკის გარეშე დაღდა და ხელისუფლებასთან თანამშრომლობა დაიწყა? აქცე უარყოფითი პასუხს მივიღებთ, ვინაიდან სამსახურის თეიმურაზი პოლიტიკურ სიცილითა სთლის.

და თუ ჯავახიშვილის თეიმურაზი არავის და არაფერს არ წარმოადგენს საქართველოში, ვისთვისაა საჭირო ეს რომინა და რა სარებლობა უნდა მოუტანოს მან ჩვენ ქვეყანას?

არავისთვის და არავითარი.

სია ჯანტურიშვილი.

(დასასრული იქნება)

თეატრი და რევოლუცია*

ოქტომბრის რევოლუცია, რომელმაც ძირითადი ვარდებზე მოახდინა ცხოვრებაში, — თეატრშიაც ასეთივე გარდატეხას მოახდენს.

ბურჟუაზიულ დიქანდისი ხანაში თეატრმა დაპყრობა თავისი სახე. სასცენო ხელოვნება დაქუცმაცდა და დაქვეითდა მეშინაურ საზოგადოების გემოვნებად.

ოქტომბრის რევოლუცია მოვიდა მაგარი კუნთებით, დიდი ნებისყოფით, ახალი მეტყველებით, რევოლუციონერი პათოსით, თეატრს კი საამისოდ ძალა აღარ ეყო და იმის მაგივრად, რომ თავისი მჭერმეტყველება აეშვა, ენა დაემა და უძლური გახდა ახალ ადამიანის ნებისყოფის გამოსახატავად.

რევოლუციამ მოიტანა დიდი სიგმირე, თეატრს კი, რომელიც თავის მოწოდებით გმირული სულის კვეთებით უნდა იყოს, გმირული აღზარდერი შეჩნა.

ამის შემდეგ დასკვერვით არ არის, თუ ჩვენ მოწვევნი შევიქცით თეატრის უდიდეს კრიზისში სწორედ რევოლუციონერ ეპოქის ხანაში. ჩვენ ეს კრიზისი ბუნებრივ მოვლენად უნდა დავიხედო.

რევოლუციამ დაუღებარი წერაქებით გადაანგარია ძველი ცხოვრება. არღისაც საკითხი ხელოვნებაზე და თეატრზე მიღდა — აქ მის წინაშე აღიმართა მიმდებარე კლუბები. იმას, რასაც რევოლუცია ერთი კვრატის დატყვევით ცხოვრებაში გააყენებს. ხელოვნებაში და მით უმეტეს თეატრში — ეერ შესტლებს.

აღატარს თავისი განვითარების ისტორია აქვს და გრძელ ისტორიაც. მისი კულტურა გამოიქცა მთელი საუკუნეების განმავლობაში. არც ესტელი და არც შექსპირი უტყბად არ აღმოცენებულან. მათი შემოქმედება ნაყოფიანი მთლიანად იხ ხალხის, იმ ხანის, რომელშიაც წამოიზარდენ და განვითარდენ ისინი.

ანტიტრამ ქვეყანამ მთელი თავისი მისწრაფება, თავისი სახე გამოიტანა დრამატული მითში. ორმა პათოსით განსხვავებული მისტერიები შექმნა გოტიკის დიდებულმა სტილმა, მხოლოდ თვით ეს სტილი ვაუგებარი იქნებოდა. ორმა მხელ არ მოჰყოლიდა ბაროკოს სტილი, რომელიც მთლიანად ნაყოფიანი — რენესანსის. რენესანსმა კი აღბეჭდა თავისი გენიის კველი შექსპირის დიდებულ ტრაგიულ შემოქმედებაში. შექსპირი არის უდიდესი სინტეზი— უდიდესი კულტურისა. მისი დრამები იმბოტო გემბილავენ დღესაც, რომ მინაარსის დღად ემოციონალურია და ფორმალში — მონუმენტურალი. შექსპირი დღესაც ვგანბნობთ სდგას ჩვენს წინაშე. შთაბრძნავს თეატრს მთელი მან ისეთი მაღალი კულტურის სტილი, რომელიც კიდევ დღენაბამდე დარჩება უძლეველი.

თანამედროვე თეატრის კრიზისი შექსპირმა წარმოშვა. ეს შეიძლება პარადოქსი იყოს. მაგრამ ისეთი პარადოქსი, რომელსაც ვხას ვერ აუხვევთ და ანგარიში უნდა გაუწიოთ.

დღეს თეატრი სწორედ იმბოტო განიცდის რღვევას.

რომ მას არ აქვს ის შინაგანი განათება, რომელიც ჰქონდა შექსპირის ნაწარმოებს. შექსპირის თეატრი ორმა ხალხულ თეატრის იყო. მან მჭირბო ფესვები ჰქონდა ვაგნელები თავისი ხალხის შემოქმედებით. შექსპირი მთლიანად გამოხატავდა თავის ეპოქის მსოფლმხედველობას და თავისი ძველილური შემოქმედებით ძირფესვიანად სძრავდა ადამიანის არსებას. თანამედროვე ეპოქის სქარლება შექსპირის ტოლი ახალი შემოქმედი პოეტს, იმბოტო. რომ ჩვენი ეპოქა არის ეპოქა დიდი მიზნებისა და მისი შესრულება მხოლოდ მეორე შექსპირის შემუშოვან.

ოქტომბრის რევოლუციის ჯერ სრულიადაც არ შეუქნია ისეთი თეატრი, რომელიც სასენებით და ორსიკორულად გამოხატავდეს ჩვენ დიდებულ ეპოქას, და იმის მტკიცება, რომ დღეს უკვე შეიქმნა ახალი თეატრი, ახალი მონაარსი, ახალი ფორმა — ეს მხოლოდ თავისი თავისი მოტყუება.

აია! ოქტომბრის რევოლუციის ჯერ კი არ შეუქმნია ახალი თეატრი, არამედ ის ქმნის მას, ნიადაგს ყოჩხადებს ამ ახალ თეატრს. რევოლუციამ მაგარად შეარყია ძველი თეატრის კვლდები, სრულიად დაშალა მისი ადამიანებულო ორგანიზმი და ამავე დროს კი ახალი ვერ შექმნა და ვერც შექმნიდა იმ მტკირ ხნის განხილვობაში. რომელიც მან გაიარა. ათი წელიწადი არ არის საკმარისი ისეთთვის, რომ შეიქმნეს ის, რასაც ჩვენ მოვედით და რაც უნდა იყოს მომავალში. ის მომავალი, რომელიც დღეს აქვს საბჭოთა თეატრებს წვეთი იქნება იმ მოწვევებთან შედარებით. რომელიც ჩვენ გვეყნება ათეულ წლებში შემდგომ.

ჩვენ ეპოქას ასასითებს დიდი გმირული სულისკვეთება და თავგანწირვა. დიდი ბრძოლა და მოქმედება. ამბოტო ჩვენმა ეპოქამ უნდა შექმნას ისეთი მთლიანი კულტურული სტილი, რომელიც არამც თუ გაიჭრილიდნა გოტიკის სტილის დაღებულ სახეს, არამედ მასზე მეტიად მათლაც დაღებდა.

ახალი თეატრი კი წარმოიშვება მხოლოდ ასეთი სტილის შემდეგ. ჩვენ ვტიკებთ. რომ ჩვენი ეპოქის სტილი „ღირაალ ჩინიო“თი და „რღვევა“თი განხილვება, ის ძალიან შემტკიარია. ჩვენი ეპოქა ვაკიცილებით მალო სდგას იმ სტილში, რა სტილიც მოვიცეს ს. ტურტაიოვმა და ზ. ლავრენევმა. ჩვენ დინამიურ და მოლედიარ ეპოქას არ შეიძლება ის შეგვიხდეს, როგორც შუხნელის თანამედროვე მჭერლებმა — დრამატურებმა, რომელნიც ძველებთან შედარებით პოემებად მოჩანან. ოქტომბრის რევოლუციის უნდა შეგვხდეთ ისე, როგორც ერთ დროს შექსპირი იყურობდა თავის ხანას. ყველაფერი ის, რაც დღეს იღმებთან თანამედროვე ჩვენ სცენაზე, მაგის სტიტინია იმ ამებთან შედარებით, რომელიც ხდებდა ოქტომბრის რევოლუციის რღვევას.

დღევანდელ თეატრის არქიტექტონიკა აწინებულაი ნხოლოდ და მხოლოდ ბუტაფორიზმის გზით. სცენაზე ვაშენებთ გემებს, მაოლ საბოლიან საბოლიან ტრამევისა ვაყენებ წყაიც ვეტიკოთში (მაგალითად მეიერჰოლდი), მა-

* იბრაჰიმი საღისესისი წესით. რღედ.

გამა, მიუხედავად ამისა, ჩვენ თეატრს მაინც არ აქვს შინაგანი გათავისება, დინამიური შინაარსი. ვერ დაიწყო მავარ ხეივანიანი ბიუსა, ვერ შეიქმნა ისეთი ნაწარმოები, რომელიც გადაცემულიყო მთავარი და აღზარდა ჩვენი აქტიური დამნიჭა და სტილი, არც ერთ ახალ პიესაში არ არის ასახული ახალი აღმართის სიხე, არც ერთ მიღწეაში არ არის ნაჩვენებ მასსების ისეთი კონფლიქტი, როგორსაც უნდა იქნებოდა შექმნის ათლოუს კისარში“.

ამაშივე: შეიქმნილია შექმნა თეატრში ეპოქა. ეს არ არის პათიალი, მეტროპოლიდს არც შეუძენია ეპოქა და ვერც შექმნის. თეატრში ეპოქას რეჟისორი კი არა ჰქვინის არცედ დრამატურგია.

თანამედროვე თეატრის კრიზისი იმიტომ ვამწკვავდა, რომ მისი სხვა რეჟისორმა იცისრა, ეს მე არა ნორმალური რომელიც მიმანია, რეჟისორის შეუძლია თეატრში მოახდინოს რეფორმა, მაგრამ ეპოქას ვერ შექმნის. ზედფორმა და ეპოქა ხომ ერთი და იგივე არ არის! ეს არ უნდა დავივიწყოთ. ეპოქის შექმნილი თეატრში იყო, არის და იქნება—დრამატურგია, ვარაუბ დრამატურგისა თეატრის განვითარება შეუძლებელია, და ვინც ამას უარაჰყვამს, ის კარდება თეატრალური ხელოვნების კონფინაციითა.

მალი ხანებში თეატრის ხელოვნების საკითხებს იზრავდნ ვარკველად ყოვლად ყალიბ და მიუღწევილი ახრი, განსაკუთრებით ამ ახრის მატარებელნი და გამავრცელებელნი არიან ზოგიერთი რეჟისორები, რომელნიც გააძინებან: თეი და თეი თეატრში — სტენიორი განსახიერება. დრამატურგია, როგორც ასეთი თეატრში შეიჭრე როლს თამაშობს. ჩვენ ვართ, რაც ვართ, რეჟისურა ჰქვინს თეატრს და არა დრამატურგია, და თავითნ შეხედულუბის დასახელებულად მაგალითისათვის მოჰყავთ იტალიის ნიღაბების თეატრი „კომედია დელარტო“.

თეატრის ისტორია, თავის ხანგრძლივ მანძილზე, არც ერთ თავის განვითარების ეტაპებში, ამ ახრს ვერ მიიღებს და ვერ გამაბრალლებს. უსუსვარი ბრლიდან დღემდე დრამატურგია თამაშობდა და თამაშობს თეატრში უმთავრეს როლს.

შართალი „კომედია დელ არტე“ ნამდვილი თეატრია არ იყო, რომელსაც დრამატურგია, დრამატურგია არ გააძინდა და მთლიანად მისი შემოქმედება იმ პროგრესიკაზე ეყრდნობოდა. მაგრამ რა მოუქვდა ამ თეატრს? მეტი არ იქნება მოკლედ მაინც აღნიშნათ ამ თეატრის განვითარებისა და დაცემის პერიოდი.

ეს თეატრი წარმოიშვა, შეთქმენსმეტ საუკუნეში — იტალიაში. მისი პირველყოფილი სახე იყო: კლოუნადა, ჯამაზაზობა, იტალიის კომედიანტის არენა, სტენა თეატრი, — იყო: ქუჩა, მოედანი. ამ ქუჩებზე, ამ მოედანებზე იმართებოდა თეატრალური სანახაობა, პანტომიმები, სიტყვის მოგება და ვახუშტება. ატორია ამ სტენიორი იმპროვიზაციის იყო თვით კომედიანტი, კლოუნე, ჯამაზაზი იტალიის ნიღაბების კომედიამ შექმნა კიდევ ერთგვარი თეატრალური ტრადიციებიც; სტენიორი სახეები — ნიღაბები. ეს იყო იმპროვიზაციის თეატრი. მისი არსებობა გავრცელდა მთერამბიტ საუკუნემდე და მეტი მოკვდა.

ბატომ მოკვდა ეს თეატრი მთელი თავისი ფანტასტიკით? რამ გააკოო მისი დიდი ტექნიკონტრ?

საქმე ის არის, რომ ნიღაბების კომედია მიზნად არ ისახადა მაკალ კულტურული სტილის განსახიერებას. ამ თეატრმა ვასლო მხოლოდ მანამდე, ვიდრე იტალიის სტენის არ მოკვლინებოდა ნამდვილი დრამატურგია, გოლოტიის სახით. მოვიდა თუ არა გოლონტი, თავისი დრამატურგიულ ტენდენციით და რეფორმაციით, იტალიის „კომედი დელ არტე“-მ მამწვე სული დალია, შეიჭრა თუ არა თეატრში მაკალი კულტურული სტილი, ნიღაბების თეატრის დიდი ხნის ევიორ იბოვიანა და ხელში შეიჭრა მხოლოდ მისი ლამაზი მასკები, რომლის გავრცელება ბევრმა სცადეს, მაგრამ ცდამ უნაყოფოდ ჩაიბრა, რადგან ყველა ამ პანტალონებს, კოლომინებს, ახევიტებს, პულიონილებს და სკარაშუჩენებს თავიანთი გართობის მიზანი დეკორატიო,

ჩვენ კი თეატრი აღარ გვიანდა რომ გართობა და სანახობათ ყოს გარდაცქეული. ჩვენ თეატრდრამატურგული მენტს მოვითხოვთ. აღარ დავგავსავთ გოლოტიის აღარც „კომედია დელა არტე“ და აღარც „კომედია ერტობა“, რომელსაც ერთ დროს მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს, არა როგორც მაკალი კულტურული სტილის თეატრება, მედ როგორც უნარული დაბალი სტილის თეატრება.

თეატრი, ვარაუბ მაკალი კულტურული სტილისა, დღენახს ევერ იკვირებლბს, ასეთი სტილის შექმნა კი მხოლოდ დრამატურგისა შესულია. დრამატურგია ჰქვინს თეატრს და არა პირიქით! მხოლოდ მე აქ სრულიადაც არ მავიწყდებდა თეატრის ფორმები, თეატრალური განსახიერება. დრამა. ტრუგის პირველობა თეატრში — სრულიადაც არ ნიშნავს თეატრის ფორმალურ მზარეობს. დამზინება, შეზარევის. თეატრს შეუძლია და ნებში აქვს აინსა, დრამატურგიული ნაწარმოები გადადამუშავის ისე, როგორც ამას მოითხოვს თეატრალური სტეციფიური ბუნება. შინაარს და ფორმა იძლევა დრამატურგია. მაგრამ თეატრისათვის მატორი ეს არ ემბრა. დრამატურგის ვერ მოკმეული ნაწარმოები საკურობს ისეთ ახმავრებას, როგორადაც რომელიმე კომპოზიტორის პარტიტურა. ბიუსა ჩვენ შეგვიძლია შევადაროთ სიმფონისა, რომელიც საკურობს რაკეტს.

თეატრი არის რეჟისორი. რეჟისორი ჩვენ შეგვიძლია შევადაროთ დირიჟორს. როგორც დირიჟორი მის მოკვდება უდიერიოლოდ, ისე თეატრი არ გამოადგება ურეჟისოროდ. მართალია, იყო ცდა უდიერიოლო რეჟისორის, მაგრამ ცდა მარტით დამთავრდა და კვლავაც ასე დამთავრდება. იყო თეატრი, რომელიც რეჟისორი არ ჰყავდა, მაგრამ ასეთი თეატრი ისტორიკა ჩაბარდა, ეს იყო ხანა, თეატრის განვითარების პირველ რიგიაზე; მამწი როლსაც თეატრმა ჯერ არ იკვოდა, რა იყო კოლექტიური სული და მთლიანად ეყრდნობოდა ინდივიდუალური პირივნებებს მსახიობებს. დღეს თეატრი მსახიობის ამ უარაჰყოფს — პირიქით, მსახიობის ემოციონალური, მაკალი პათოსი უნდა აღსდგეს მიეღი თავისი სიმძლიერი. მაგრამ ეს პათოსი კოლექტიურ სულის ნებისყოფამ უნდა გამოიღავნდეს.

კოლექტიური სულის ნებისყოფის გაგებასა და გამოვიღებებას კი ჩვენ ვავალდებ რეჟისორს, მოზისადამე რეჟისორი თანამედროვე თეატრში შევა, როგორც რეფორმატორი. ეპოქის სტილის შექმნის კი შესსლებს მხოლოდ დრამატურგია. არაც თუ ეპოქის სტილი, ჩვენ ახალ, მოზავალ დრამატურგიად ნიველირ რეჟიოლოგიკის თეატრისი. ნურავინ ნუ იფიქრებს, რომ ამ რევიოლოციკის თეატრში რეჟისორი მოახდინს, როგორც დირიჟორს არ შეუძლია რევიოლოციკა მოახდინოს მუსიკალური ხელოვნებებში, ისე რეჟისორს არ შეუძლია რევიოლოციკა მოახდინოს დრამატურულ ხელოვნებაში.

დადებულნი იყო არტური ნიკოში როგორც დირიჟორი, მაგრამ მან რევიოლოციკა ვერ მოახდინა. რევიოლოციკონიერები იყენენ თავის დროზე; ვაგნერი, ბახი, ლისტერი და სხვანი.

დიდი რეჟისორები არიან: გორდონ კრეგი, მაქს რეინჰარტი, სტანისლავსკი და სხვანი, მაგრამ მათ თეატრში რევიოლოციკა ვერ მოახდინეს. რევიოლოციკონიერები იყენენ: შექმნილი, ლაბე-დე-ევევა, მოლიერი და სხვა დრამატურგები

ვახტანგ ყაიკია.

(შემდეგი იქნება

სანამდამტოო კოლოზია